

VERSENYTANÁCS

Vj-201/2005/21.

Ikt.sz: AM/112/2006/14.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a **Magyar Építész Kamara** (Budapest) eljárás alá vont ellen gazdasági versenyt korlátozó magatartás miatt indult eljárás során nyilvános tárgyaláson meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t

Az eljáró versenytanács megállapítja, hogy versenykorlátozásra alkalmasak a Magyar Építész Kamara szabályzatainak alábbi rendelkezései:

- Az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2003. március 1-jétől 2005. január 31-ig hatályos változatának 3.8. pontja, mely szerint az építészeti szolgáltatás díját a Kamara vonatkozó díjszámítási szabályzata alapján kell megállapítani.
- A 2003. március 1-jétől 2005. január 31-ig hatályos Díjszámítási Szabályzat Előszavának 6., 9. és 13. bekezdésében, a IV. rész 3. bekezdésében foglalt alábbi rendelkezések:
Az új díjszámítás tudatosítani kívánja az építésszel és megbízójával munkájának sokféleségét – a koncepciótól a megvalósult épületig – valamint rögzíteni az egyes tevékenységek díjait, illetve honoráriumait.
A Magyar Építész Kamara csak az olyan tervezői szerződéseket tekinti szakmailag megalapozott és értékarányos megállapodásnak, melyek jelen szabályzat alapján jöttek létre.
A Magyar Építész Kamara a szabályzat előírásai szerint meghatározott díjakat méltányosnak és ésszerűnek ítéli, amelynél alacsonyabb díjazás nem nyújt értékarányos fedezetet a munka elvárható gondossággal történő elvégzésére, nem fedezi a szerzői mű jogdíját és szolgáltatási díját, valamint a készítendő dokumentációk előállítás költséget.
A honoráriumban és az elszámolható költségekben az építésznek és a megbízónak e szabályzatban foglaltak szerint kell megállapodnia egymás érdekeinek tiszteletben tartása mellett. A megállapodott honoráriumnak arányosnak kell lennie az alkotással és az elvégzett szolgáltatások összességével és részleteivel.
- A 2003. március 1-jétől 2005. február 1-jétől hatályos Díjszámítási Szabályzat Előszavának a korábbival azonos szövegű 6. bekezdése, és a 9. bekezdésében szereplő rendelkezése, mely szerint a „Magyar Építész Kamara – az eltérés tételes igazolása nélkül – csak az olyan tervezői szerződéseket tekinti szakmailag megalapozott munkát lehetővé tevő, és értékarányos megállapodásnak, melyek jelen szabályzat alapján jöttek létre.
- A Versenyszabályzat tervezetének 29.2.d) pontjának azon része, amely szerint „Megfelelő indokkal –10%, +20% mértékig a Díjszabás alapján számított értéktől szerződő felek eltérhetnek”, továbbá a 29.2.e) pontja, amely előírja, hogy a szabályzatban közölt tervezési díjak szerzői joggal nem védett része tekintetében „Az ezen kategóriában alkalmazott aránytalanul alacsony tervezési díjak dömpingárnak számítanak. A dömpingárat és a jó erkölcsbe ütköző díjat vonatkozó tv. a bírósági gyakorlat, illetve a Kamara útmutatása alapján kell megítélni, és az f) pont, amely szerint „Minősített etikai vétséget követ el az a Kamarai tag, aki a számított tervezési díjnál – összességében –40%-kal alacsonyabb árajánlatot ad, vagy szerződést köt.”

- A Etikai-fegyelmi Szabályzat 4.1. pontja mely szerint az építész kizárólag olyan építészeti versenyben vehet részt, amelyek lebonyolítása során a feladat mértékével arányos idő és honoráriumérték biztosított.

Az eljáró versenytanács megtiltja a határozathozatal idején hatályos szabályzatok alábbi rendelkezéseinek alkalmazását:

- a Díjszámítási Szabályzat Előszavának 9. bekezdése, továbbá
- az Etikai-fegyelmi Szabályzatnak az építészeti versenyben való részvételt korlátozó (II. fejezet 6. cím 6.1. pont), kitétele.

Az eljáró versenytanács az eljárás alá vontat 5.000.000.- Ft (ötmillió forint) bírság megfizetésére kötelezi, amelyet a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül kell megfizetni a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557 számú bírságbevételei számlájára.

A határozat felülvizsgálatát a kézhezvételtől számított 30 napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel lehet kérni.

Indokolás

I.

A vizsgálat tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal a Tptv. 67. § (1) bekezdése és a 70. § (1) bekezdése együttes alkalmazásával 2005. november 21-én versenyfelügyeleti eljárást indított a Magyar Építész Kamarával (a továbbiakban: Kamara vagy MÉK) szemben, mert felmerült a gyanú, hogy a Kamara 1998. március 6-án elfogadott, többször módosított Etikai-Fegyelmi Szabályzatának és vonatkozó további szabályzatainak egyes rendelkezései alkalmasak lehetnek a verseny indokolatlan korlátozására.
2. Tekintettel arra, hogy a Kamara szabályzatai valamennyi kamarai tagra és az ország egész területére kiterjednek, így módon a hazai szolgáltatókon kívül az Európai Gazdasági Térség tagállamainak szolgáltatóira is érvényesek lehetnek, így a tagállamok közötti kereskedelem érintettsége is valószínűsíthető. A versenyfelügyeleti eljárás annak megállapítására indult, hogy az eljárás alá vont egyes szabályzatai alkalmasak-e
 - a) a Tptv. 11. §-ában foglaltak megsértésére,
 - b) másfelől a 2004. május 1-jét követő időszakra az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban: EK Sz.) 81. cikke (1) bekezdésének megsértésére.

II.

Az eljárás alá vont és tevékenysége

II.1. Az eljárás alá vont köztisztületi státusza

3. A Magyar Építész Kamara szakmai kamara, amely a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 65. §-a szerinti köztisztület, tehát önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal rendelkező jogi személy, melynek létrehozását törvény rendeli el. A tagságához, illetve a tagsága által végzett tevékenységéhez kapcsolódóan közfeladatokat lát el, ehhez meghatározott jogosítványokkal rendelkezik, s ezeket öngazgatás útján érvényesíti.

4. A Magyar Építész Kamara köztestületként a tervező- és szakértő mérnökök, valamint építészek szakmai kamaráiról szóló 1996. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: Kamarai tv.) felhatalmazása alapján alakult. A Kamara a bírósági nyilvántartásba vételével, a Magyar Építész Kamara Alapszabálya (továbbiakban: Alapszabály) elfogadásának napjára, azaz 1997. január 20-ára visszaható hatállyal jött létre. (Vj-201/2005/8/V.) A versenyfelügyeleti eljárás a Kamara 1997. január 20-án elfogadott Alapszabályának a MÉK Küldöttgyűlése által 2005. november 25-ei ülésén elfogadott módosításokkal egybeszerkesztett – az eljárás megindulásakor - hatályban lévő szövegét vette alapul.
5. A Kamara az építészek országos feladat- és hatáskörrel rendelkező köztestülete, amely a Kamarai tv. 2. § (2) bekezdése szerint közhasznú szervezetnek minősül. Az országos kamarát a területi kamarák hozták létre a Kamarai törvényben szabályozott módon. A területi építész kamarák a bírósági nyilvántartásba vétellel – alapszabályuk elfogadásának napjára visszaható hatállyal – illetve a Magyar Építész Kamara megalakulásával váltak annak tagjává.¹

II.2. Az eljárás alá vont feladata és hatásköre

6. A Kamara az építészeti tevékenység jogszerűségének biztosítása és szakmai színvonalának emelése érdekében a Kamarai tv. 11. § (2) bekezdése alapján az alábbi közfeladatokat látja el:
 - a) a hatályos jogszabályok alapján – a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályait alkalmazva – másodfokon elbírálja az építészeti tevékenység végzéséhez előírt feltételek teljesülését és határoz a jogosultságról,
 - b) a területi kamarák évenkénti adatszolgáltatása alapján, országos összesítésben vezeti a tervezői és a szakértői névjegyzéket, és biztosítja annak nyilvánosságát,
 - c) **a nemzetközi szakmai előírásokkal összhangban lévő módszertani útmutatók, segédletek, irányelvek, kamarai szabályzatok (etikai kódex, versenyszabályzat) kidolgozásával és közreadásával elősegíti az építészeti tevékenység fejlődését,**²
 - d) véleményezi a szakmai illetékességüket érintő felsőoktatási képzési, illetve továbbképzési célokat és azok tartalmát, a képesítési követelményeket, továbbá – az adott felsőoktatási intézménnyel való kölcsönös megállapodás alapján – részt vesz ezek végrehajtásában,
 - e) közreműködik a – szakmai illetékességüket érintő – műszaki szabályozási, szabványosítási, akkreditálási és minőségügyi tevékenységben,
 - f) közreműködik az építészeti tervezői, illetve szakértői tevékenység minőségellenőrzési rendszerének kialakításában, és elősegíti annak alkalmazását,
 - g) **kidolgozza tájékoztatásul az építészeti tevékenységek ajánlott díjszabását a hozzá tartozó szolgáltatások tartalmi követelményeivel együtt,**³
 - h) szervezi a fiatal építészek szakmai gyakorlati képzését, elősegítve az önálló tevékenységre, a szakmai jogosultság megszerzésére való felkészülésüket,
 - i) a tevékenységüket kölcsönösen érintő ügyekben és tagjaik érdekében együttműködik a Magyar Mérnöki Kamarával, valamint más szakmai, illetve gazdasági kamarákkal,

¹ Alapszabály 4. § (3) bekezdése

² A Kamara jelen ügyhöz kapcsolódó feladat- és hatásköre eltérő szedésmóddal került kiemelésre a jogszabály szövegében.

³ A Kamara jelen ügyhöz kapcsolódó feladat- és hatásköre eltérő szedésmóddal került kiemelésre a jogszabály szövegében.

- j) jogosult – a kamarai tagsághoz szükséges – olyan felsőfokú szakképesítések elfogadására, amelyek jogszabályban nem meghatározottak, illetve amelyek szakiránya honosítási vagy szakképesítési elismerési eljárással nem határozhatók meg egyértelműen,
- k) az elvek és feltételek országosan egységes és következetes értelmezése, illetve alkalmazása érdekében – az e törvényben meghatározottakon kívül – szabályzatot dolgoz ki minden olyan ügykörre, eljárásra, amelynek tekintetében jogszabály a kamarák tisztségviselői vagy testületei számára mérlegelési jogkört állapít meg.

Ezen túl a Kamara öngazgatási feladatkörében a Kamarai törvény 11. § (5) bekezdése értelmében:

- a) megalkotja – e törvény keretei között – az országos alapszabályt,
- b) **megalkotja az etikai-fegyelmi szabályzatot⁴,**
- c) másodfokon etikai-fegyelmi eljárást folytat le,
- d) az építészeti tevékenységével kapcsolatban tagjainak - ezen törvény felhatalmazása alapján - egyéb, általános szakmai szolgáltatásokat nyújt.

II. 3. A Kamara és az építészeti tevékenység végzésének lehetősége (kamarai tagság)

- 7. Építészeti tevékenység csak kamarai tagság alapján, ill. a Kamara által kiadott engedély alapján folytatható. A kamarai tagok kötelessége, hogy megtartsák a Kamara alapszabályában és más szabályzataiban foglaltakat, szakmai tevékenységüket pedig a jogszabályoknak, a hatósági előírásoknak, szakmai követelményeknek és a Kamara által megállapított etikai szabályoknak megfelelően végezzék. Az eljárás tárgyát képező kamarai szabályzatok hatálya valamennyi kamarai tagra, a Kamara által nyilvántartásba vett valamennyi építészre kötelezően kiterjed. Az Alapszabály 17. § (2) bekezdése szerint az országos szabályzatok közé tartozik az építészeti tevékenység szakmai, etikai szabályait meghatározó ajánlott díjszámítási és szolgáltatási szabályzat, a tervpályázati szabályzat, a versenyszabályzat, az etikai-fegyelmi szabályzat.
- 8. A területi kamarák nyilvántartása szerint a kamarákban tagként bejegyzett, gazdasági céllal letelepedett külföldi építész szolgáltatók száma összesen nem éri el a 10 főt, ezek egyébként elsősorban az Európai Gazdasági Térség állampolgárai. A gazdasági céllal letelepedni nem szándékozó nem magyar, illetve kettős állampolgárságú tagok száma a Budapesti Építész Kamara nyilvántartása szerint 2004-2006. között 34 fő volt, melyek közül 2006-ban 10 fő az Európai Gazdasági Térség állampolgáraként, 20 fő pedig egyéb államokból származóként lett nyilvántartásba véve. (Vj-201/2005/8/I.)
A gyakorlatban a nyilvántartott tagságot jelentősen meghaladó számban nyújtanak építészeti szolgáltatásokat külföldi állampolgárok, magyar állampolgárságú kamarai tagok szolgáltatásain keresztül. (Vj-201/2005/8.)

II. 4. Az eljárás alá vont szervei

- 9. A Kamara legfőbb döntéshozó szerve a küldöttgyűlés, amely a területi kamarák, valamint a szakmai tagozatok szavazati joggal rendelkező küldötteiből áll. A küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik:
 - az országos alapszabály megállapítása, módosítása;
 - az országos kamara tisztségviselőinek – a titkár kivételével – és a bizottságok tagjainak megválasztása;

⁴ A Kamara jelen üggyhöz kapcsolódó feladat- és hatásköre eltérő szedésmóddal került kiemelésre a jogszabály szövegében.

- az éves költségvetési terv – ennek részeként az éves tagdíj rendszerének és összegének megállapítása és ebből az országos kamara részesedési arányának – meghatározása, továbbá az éves költségvetési beszámoló elfogadása;
- az etikai-fegyelmi, valamint más országos – önkormányzati – szabályzat elfogadása; az országos ügyintéző szervek beszámolóinak elfogadása; valamint az Alapszabály által megállapított feladatok, így például a Kamara működési irányelveinek, feladatainak meghatározása.⁵

10. A Kamara legfőbb ügyintéző szerve az országos elnökség, tagjai az elnök, alelnök(ök) és elnökségi tagok, akiket a küldöttgyűlés választ meg, feladata pedig a küldöttgyűlések közötti időszakban – a küldöttgyűlés határozatainak megfelelően – a Kamara működésének irányítása és feladatainak ellátása.⁶

11. A Kamara további szervei az országos felügyelő bizottság, az országos etikai-fegyelmi bizottság, az országos alapszabály szerint létrehozott szakmai tagozatok, valamint az országos alapszabály szerint létrehozott más állandó bizottságok.⁷

II. 5. Az eljárás alá vont feletti törvényességi felügyeleti szabályok

12. A Kamara és a területi építész kamarák tevékenysége felett az általános törvényességi felügyeletet a regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter gyakorolja. A miniszter, mint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényben (a továbbiakban: Ket.) foglaltak szerinti felügyeleti szerv, jogosult hivatalból megvizsgálni a Kamara hatósági eljárásait és annak döntéseit. A Kamarai tv. 42. § (1) bekezdése szerint kamarai hatósági eljárás az építészeti tevékenység jogosultságának megállapítása, törlése, visszavonása, illetve az érvényességével kapcsolatos eljárás és döntés, valamint a törvénnyel vagy kormányrendelettel a Kamara hatáskörébe utalt egyéb építésügyi igazgatási ügyek intézése, melyek során a Kamara a Ket. rendelkezéseit alkalmazza.

A miniszter törvényességi felügyeleti joga azonban nem terjed ki az olyan ügyekre, amelyekben egyébként bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye. A Kamara azokat a határozatait, amelyekre a törvényességi felügyelet kiterjed, továbbá alapszabályát és egyéb önkormányzati szabályzatait – meghozataluktól, illetve elfogadásuktól számított 15 napon belül – köteles megküldeni a törvényességi felügyeletet ellátó miniszternek.⁸

13. Ha a Kamara működésének törvényessége másképpen nem állítható helyre, a miniszter bírósághoz fordul. A bíróság megsemmisítheti a kamara testületi szervének jogsértő határozatát, és új határozat hozatalát rendelheti el, vagy felfüggesztheti a Kamara testületi szerveinek és tisztségviselőinek működését, és a Kamara irányítására – a felfüggesztés tartamára – felügyelő biztost rendelhet ki. A felügyelő biztos köteles a működés törvényességének helyreállítása céljából haladéktalanul összehívni a Kamara küldöttgyűlését.

⁵ Kamarai tv. 12. § (2) bekezdése, valamint 14. § (1) bekezdése

⁶ Kamarai tv. 15. § (1) bekezdése

⁷ Kamarai tv. 12. § (1) bekezdés c)-f) pontjai

⁸ Kamarai tv. 38. §, 39. § és 42. §-ai

II. 6. A jelen eljárásban vizsgált szabályzatok

II. 6.1. A Kamara Etikai-fegyelmi szabályzata

14. A Kamarai törvény felhatalmazása alapján a Kamara Etikai-fegyelmi szabályzatának elfogadása a küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik. Az Etikai-fegyelmi szabályzatot, illetve annak módosítását a Kamara etikai-fegyelmi bizottsága terjeszti a küldöttgyűlés elé.⁹ A küldöttgyűlés működését az elnökség készíti elő, mely javaslatot tesz napirendjükre, s összehívja ülésüket.¹⁰ Végül a Kamara küldöttgyűlése határoz az előterjesztett új szabályzat, vagy módosítási javaslatok elfogadásáról. Az Etikai-fegyelmi szabályzat a küldöttgyűlés által történő elfogadását vagy módosítását követően az Építészek Közlönyében való közzétételt követő hónap első napján lép hatályba.
15. Az Etikai-fegyelmi szabályzat meghatározza azokat a magatartási normákat, amelyek vétkes (szándékos vagy gondatlan) megszegése etikai-fegyelmi eljárást von maga után, valamint azokat az elvárásokat, amelyek az építész hivatásba vetett közbizalom őrzése érdekében minden építésztől elvárhatóak.
16. Az Etikai-fegyelmi szabályzatban foglaltak betartásának ellenőrzésére, az előzetes vizsgálat és az elsőfokú etikai-fegyelmi eljárás lefolytatására az a területi etikai-fegyelmi bizottság az illetékes, amely területi kamarának az eljárás alá vont építész a tagja, vagy a névjegyzékébe be van jegyezve. Az elsőfokú határozat ellen benyújtott fellebbezést másodfokon az országos Kamara Etikai-fegyelmi Bizottsága bírálja el.¹¹

II. 6. 2. A Kamara díjszámítási szabályzatai

17. A Kamarai tv. 11. § (2) bekezdés g) pontja alapján a Kamara az építészeti tevékenység jogszerűségének biztosítása és szakmai színvonalának emelése érdekében, közfeladatai ellátása körében kidolgozza tájékoztatásul az építészeti tevékenységek ajánlott díjszabását a hozzá tartozó szolgáltatások tartalmi követelményeivel együtt.
18. Az Alapszabály rendelkezései szerint a díjszámítási szabályzat a Kamara országos szabályzatai közé tartozik, melynek elfogadására és módosítására a küldöttgyűlés jogosult kizárólagosan.¹²

II. 6. 3. A Kamara ajánlásként funkcionáló Versenyszabályzat tervezete

19. A Kamara kidolgozott egy Versenyszabályzat tervezetet. Ez a tervezet teljes terjedelmében nem került elfogadásra. Eljárás alá vont tájékoztatása szerint a küldöttgyűlés 2003., majd 2004. évi határozatával koncepcionális, majd később ajánlás szinten nem egy teljes Versenyszabályzatot, csupán egy, az építészeti szerzői jogra vonatkozó ajánlást fogadott el. A Kamara honlapján jelen versenyfelületes eljárás kezdetén is megtalálható volt a

⁹ Alapszabály 17. § (5) bekezdése

¹⁰ Alapszabály 50. § (5) bekezdése

¹¹ Kamarai tv. 37. § (1) bekezdése

¹² Alapszabály 17. § (1)-(2) bekezdései

„Magyar Építész Kamara Versenyszabályzata, Tervezet, 2004.02.25., II. fejezet Szerzői jog alkalmazása és értelmezése az építészeti tervezés területén (mely vonatkozik a kamarai tagokra, országos és területi Kamarai szervezetre)”¹³ címet viselő dokumentum (a továbbiakban: Versenyszabályzat tervezete).

II. 7. Az eljárás alá vont tagsága és működése

20. A Kamara tagsága a területi építész kamarák nyilvántartása szerint 1999 és 2006 között az alábbiak szerint alakult: (Vj-201/2005/8/I.)

1. táblázat

Év	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Létszám	7785 fő	8501 fő	8880 fő	9120 fő	8767 fő	8803 fő	8808 fő	8666 fő

21. A Kamara tagja az Európai Építészek Tanácsának (Architects' Council of Europe, továbbiakban: ACE), mely az Európai Unió tagországai, valamint Norvégia és Svájc építész kamarái által létrehozott szövetség, amely kb. 450 ezer építész képvisel. A Kamara külügyi munkabizottsága 1999-től folyamatosan részt vesz a szervezet munkájában, először megfigyelőként, majd 2004-től mint rendes tag. Az ACE az épített környezet minőségének fenntartása érdekében szervezi szakmai programját, útmutatókat és állásfoglalásokat ad ki. Ezek nem eredményeznek kötelezettséget a Kamara számára. Szabályzatai és egyéb dokumentumai kidolgozása során azonban a Kamara tekintetbe veszi az ACE iránymutatásait. (Vj-201/2005/8.; Vj-201/2005/8/I.)
22. A kamara tagjai kötelesek megtartani az alapszabályban és a szabályzatokban foglaltakat, valamint szakmai tevékenységüket a jogszabályoknak, a hatósági előírásoknak, szakmai követelményeknek és a kamara által megállapított etikai szabályoknak megfelelően végezni.¹⁴
23. A Kamarai törvény rendelkezése szerint az építészeti tevékenység szakmai szabályainak, valamint a Kamara etikai-fegyelmi szabályzatában foglaltaknak szándékos vagy gondatlan megszegése etikai-fegyelmi vétségének minősül.¹⁵ Szakmai és etikai-fegyelmi vétség esetén figyelmeztetés, pénzbírság, legfeljebb a kiszabás időpontjában érvényes közalkalmazotti alapilletmény összegéig, a tagsági viszony legfeljebb egy évig terjedő felfüggesztése, vagy kizárás szabható ki büntetésként.¹⁶
24. Ugyanezt határozzák meg az Etikai-fegyelmi Szabályzat általános szabályai, mely szerint az építésznek a hivatásához tartozó természetes felelőssége, hogy szakmai tevékenysége során az építész - az épített és a természeti világ minősége és harmóniája érdekében - magas szintű szaktudását következetes elvszerűséggel, a társadalmi érdek szem előtt tartásával képviselje. A hivatástudatra épülő, etikus tevékenység a jogi környezet szabályainak betartásán túlmenően hozzájárul az egyéni és a társadalmi lét minőségének javításához. A gondatlan, szándékos, a szabályokat figyelmen kívül hagyó tevékenység károsít, rombol, így etikai vétségnek minősül. Szakmai és etikai-fegyelmi vétség az építészeti tevékenység szakmai szabályainak, a kamara etikai-fegyelmi szabályzatában foglaltaknak szándékos vagy gondatlan megszegése.

¹³ <http://www.mek.hu/file/125/Versenyszabalyzat.pdf>

¹⁴ Kamarai tv. 29. § (1) bekezdése

¹⁵ Kamarai tv. 34. § (1) bekezdése

¹⁶ Kamarai tv. 35. § (1) bekezdése

A szakmai követelményeket, vagy az etikai szabályokat megsértő tagot a Kamara kizárhatja a tagok sorából. A kizárás, tekintettel a kötelező kamarai tagságra, lehetetlenné teszi az építészeti tevékenység folytatását a szabálysértő tag számára.

III. A vizsgált magatartás

III. 1. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat

III. 1.1. Az Etikai-fegyelmi szabályzat elfogadása és módosítása

25. A Kamara Etikai-fegyelmi Szabályzatát a Kamara 1998. március 6-ai küldöttgyűlése hagyta jóvá a 16/1998. (III.6.) számú határozatával. (Vj-201/2005/8/IX. Melléklet) Az Etikai-fegyelmi Szabályzatot a küldöttgyűlés jóváhagyását követően az Építészek Közlönyének 1998. májusi, 7. számában jelentette meg a Kamara, amely a közzétételt követő hónap első napján, azaz 1998. június 1-jén lépett hatályba. (Ezzel egyidejűleg a Kamara 1997. évi küldöttgyűlése által elfogadott Ideiglenes Etikai-fegyelmi Szabályzata hatályát veszítette.)
26. Az 1998. június 1-jétől hatályos Etikai-fegyelmi Szabályzatot a Kamara többször módosította.
- a) A 2000. május 29-ei küldöttgyűlése módosította először a 34/2000. és 35/2000. (IV. 29.) számú határozataival, a Gazdasági Versenyhivatal által a Kamara ellen folytatott Vj-136/1999. számú versenyfelügyeleti eljárás során vállalt tartalommal.¹⁷ (Vj-201/2005/8/I. Melléklet)
 - b) Az Etikai-fegyelmi Szabályzat következő módosítására a 2002. november 29-ei küldöttgyűlésen került sor a 102/2002. (11. 29.) számú kgy. határozattal. A módosított szabályzat a 2003. februári, 125. számú Építész Közlönyben való közzétételt követően, 2003. március 1-jén lépett hatályba. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat ezzel a tartalommal 2005. január 31-ig volt érvényben. (Vj-201/2005/8/I. Melléklet)
 - c) A Kamara a 2004. december 10-ei küldöttgyűlésen elfogadott 22/2004. (XII. 10.) számú határozatával módosította a szabályzatot, melyet az Építész Közlöny 2005. januári, 146. számában tettek közé, s így 2005. február 1-jén lépett hatályba. (Vj-201/2005/8/I. Melléklet)
 - d) Az Etikai-fegyelmi Szabályzat utolsó módosítása 2005. március 30-án, a 15/2005. (III. 30.) számú kgy. határozattal történt. Ez a módosítás a 2005. májusi, 149. számú Építész Közlönyben való megjelenést követően, 2005. június 1-jén lépett hatályba. A Kamara jelenlegi Etikai-fegyelmi Szabályzatának a 2005. június 1-jétől hatályban lévő változat tekinthető.¹⁸ (Vj-201/2005/8/I. Melléklet)
27. A Gazdasági Versenyhivatal a jelenlegi eljárást megelőzően az 1988. március 6-án elfogadott Etikai-fegyelmi szabályzat díjszabási rendelkezéseit a Vj-136/1999. számú versenyfelügyeleti eljárásban vizsgálta. Ennek eredményeként került sor az első módosításra, amit a Gazdasági Versenyhivatal elfogadott a korábban kifogásolt problémák orvoslásaként (lásd 1. sz. melléklet). A jelen versenyfelügyeleti eljárás az Etikai-fegyelmi

¹⁷ A Magyar Építész Kamara 1998. március 6-ai Küldöttgyűlése által elfogadott Etikai-fegyelmi Szabályzata, egységes szerkezetben a Küldöttgyűlés 34/2000. és 35/2000. (V.29.) számú módosító határozataival. A közzététel időpontját a Kamara nem tudta megjelölni, így a jogi értékelés a hatályba lépés szempontjából a küldöttgyűlés határozatának időpontját veszi figyelembe.

¹⁸ A jelen előzetes álláspont általános hivatkozásaiban a továbbiakban Etikai-fegyelmi Szabályzat rövidítés alatt a jelenleg hatályos változat rendelkezései értendők.

szabályzat 2003. március 1-jétől hatályos egyes változataiban foglalt díjszabási rendelkezések versenyjogi értékelésére terjed ki.

III. 1. 2. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2003. március 1-jétől 2005. január 31.-ig hatályos változatának díjszabási rendelkezései

28. A Kamara az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2000. március 29-i módosítását követően a Tpv. 17. §-a szerinti egyedi mentesítési kérelem benyújtását tervezte. Erre tekintettel az Etikai-fegyelmi Szabályzat módosítását a Kamara csak határozott időre, a GVH előtti mentesítési eljárás befejezését követő első küldöttgyűlésig tartó időtartamra vállalta. Az egyedi mentesítési kérelem benyújtására azonban a későbbiekben nem került sor. Mivel a Kamara az Etikai-fegyelmi Szabályzata fentieknek megfelelő módosítását határozott időre, azaz a következő küldöttgyűlés időpontjáig vállalta, a szabályzat építészeti szolgáltatások díjszámítási elveire vonatkozó rendelkezése a Kamara 2002. november 29-ei küldöttgyűlésen elfogadott 102/2002. (11.29.) számú kgy. határozat értelmében, 2003. március 1-jétől az alábbiakra változott:

„3.8. Az építész a megbízás alapján végzett tevékenységéért díjazás illeti meg. Az építészeti szolgáltatás díját a szakmai-művészi követelmények megfelelő szintű teljesítéséhez szükséges munka- és költségráfordítás, a vállalt felelősség valamint a konkrét időszak értékviszonyai alapján a Magyar Építész Kamara vonatkozó díjszámítási szabályzata alapján kell megállapítani.

III. 1. 3. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2005. február 1-jétől 2005. május 31-ig hatályos változatának díjszabási rendelkezései

29. Az Európai Bizottság 2004. február 9-én adta ki a szakmai szolgáltatások versenyjogi megítéléséről szóló Jelentését (továbbiakban: Jelentés), mely a szakmai kamarák szabályozási jogosultságait és gyakorlatát értékeli versenyjogi szempontból, s határozza meg a lehetséges versenykorlátozó rendelkezések körét és azok megítélését.¹⁹ E Jelentésében az Európai Bizottság felhívta a tagállamok versenyhatóságait arra, hogy átfogó tényfeltárást tartsanak a szakmai kamarák körében az esetleges versenykorlátozó rendelkezéseik kiderítése érdekében, illetve ahol indokolt, folytassák le a megfelelő versenyfelügyeleti eljárásokat. A Gazdasági Versenyhivatal ennek megfelelően 2004 szeptemberében megkeresést küldött egyes szakmai kamarák, így a Magyar Építész Kamara részére is. A Kamarával folytatott szóbeli megbeszélést követően a Gazdasági Versenyhivatal írásban is arra kérte a Kamarát, hogy ismertesse, milyen indokok alapján kötelezik a hatályos Etikai-fegyelmi Szabályzat 3.8. pontja alapján a Kamara tagjait az ajánlott díjtételek betartására a korábban folytatott versenyfelügyeleti eljárás ellenére.

30. A Kamara e megkeresésre érkezett válaszában arról tájékoztatta a Gazdasági Versenyhivatalt, hogy a legközelebbi küldöttgyűlésen módosítja az Etika-fegyelmi Szabályzat e rendelkezését, és a későbbiekben a Kamarai törvény felhatalmazásának megfelelően ad iránymutatást az építészeti szolgáltatási díjak kialakítására vonatkozóan. (Vj-201/2005/8/II.)

¹⁹ Communication from the Commission; Report on Competition in Professional Services (Brussels, 9 February 2004, COM (2004) 83); http://europa.eu.int/comm/competition/liberal_professions/final_communication_en.pdf; magyarul <http://www.gvh.hu/index.php?id=3805&l=h>

31. A Kamara 2004. december 10-ei küldöttgyűlése a 22/2004. (XII.10.) számú határozatával az alábbiak szerint módosította az Etikai-fegyelmi Szabályzatot:
- „3.8. Az építészeti szolgáltatást a szakmai-művészi követelmények megfelelő szintű teljesítéséhez szükséges munka és költségráfordítás, a vállalt felelősség valamint a konkrét időszak értékviszonyai alapján a Magyar Építész Kamara vonatkozó díjszámítási szabályzatában meghatározott módon kell megállapítani, melyhez a szabályzat ajánlott díjtételei alkalmazhatók.”*

Az Építész Közlöny 2005. januári, 124. számában közzétett küldöttgyűlési határozat az alábbi indoklást tartalmazza:

„A nemzeti Versenyhivatal előtt Vj-136/1999 számon folyt eljárásban vállalt kötelezettség, valamint az Európai Unió versenyjogi szabályai szerint átalakított szöveg. Az ajánlott díjszámítást nem lehet etikai vétség terhe alatt kötelezővé tenni. Természetes, hogy a szolgáltatásokat a MÉK szabályzata alapján kell megállapítani, de ennek a MÉK ajánlott díjszámítási szabályzata egy módszerében követendő, de mennyiségeiben csupán fogódzóként használható eszköze.”

32. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat fenti módosítása miatt az Alapszabály egyes rendelkezései is megváltoztak. Így a 10. § b) pontja szerint *„a Kamara közreműködik az építészeti tervezői és szakértői tevékenység minőségellenőrzési rendszerének kialakításában, és elősegíti annak alkalmazását. Ennek érdekében kidolgozza az építészeti tevékenységhez tartozó szolgáltatások tartalmi követelményeit az ajánlott díjszabással²⁰ együtt.”* Emellett a 17. § (2) bekezdése szerint a Kamara országos szabályzatai közé tartozik különösen az **ajánlott** díjszámítási és szolgáltatási szabályzat.

III. 1. 4. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2005. június 1.-én hatályba lépett és a határozat kihirdetése idején is hatályos változatának rendelkezései

33. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat utolsó 2005. március 30-án, a 15/2005. (III.30.) számú kgy. határozattal történt módosítása az építészeti díjszabásra vonatkozó rendelkezéseket tartalmilag nem érintette, azonban a korábbi 3.8. pont tartalma az 5.8. pontban került megjelenítésre. Jelenleg a Kamara honlapján az Etikai-fegyelmi Szabályzat e változata érhető el.²¹

„5.8. Az építészeti szolgáltatást a szakmai-művészi követelmények megfelelő szintű teljesítéséhez szükséges munka és költségráfordítás, a vállalt felelősség valamint a konkrét időszak értékviszonyai alapján a Magyar Építész Kamara vonatkozó díjszámítási szabályzatában meghatározott módon kell megállapítani, melyhez a szabályzat ajánlott díjtételei alkalmazhatók.”

III. 2. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat egyes, díjszámításon kívüli, rendelkezései

III. 2. 1. Az építészeti versenyre vonatkozó korlátozás

34. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat egyes, díjszámításon kívüli, rendelkezései révén a Kamara befolyásolni tudja az építészeti szolgáltatások díjszabását. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat építészeti versenyre vonatkozó, eddig nem vizsgált, rendelkezése szerint:

²⁰ Indokolás: A kamarai törvény 11. § (2) bekezdés g.) pontjában kapott felhatalmazás maradéktalan végrehajtása, a magyar és az Európai Unió versenyelőírások betartása érdekében módosított szöveg. Hatályos 2005. 02. 01-től.

²¹ <http://www.mek.hu/file/921/060713etikaiszabalyzat.doc>

„6. Az építésznek képviselnie kell azt az elvet, amely szerint az építészeti verseny társadalmi érdekű célja, hogy az adott feladathoz megtalálja a legjobb tervet és a terv megvalósításának letéteményesét, az alkalmas építészt.

6.1. Az építész kizárólag olyan építészeti versenyben vehet részt, amelynek versenyformája a vonatkozó jogszabályokat valamint a Magyar Építész Kamara szabályzatait nem sérti, és amelyek lebonyolítása során

- a pályázók esélyegyenlősége,
- a feladat és a bírálati szempontok korrekt, előzetes közzététele,
- a bírálat szakszerűsége és pártatlansága,
- a feladat mértékével arányos idő és honoráriumérték, valamint
- a pályázat eredményének nyilvánossága biztosított, illetve biztosítható.”

35. A Kamara Etikai-fegyelmi Szabályzatainak 1998-tól kezdődő valamennyi verziója azonos szöveggel korlátozta az építészeti versenyben való részvételt. A korlátozás általában a II. fejezet 6. cím 6.1. pontjában található, kivételesen a 2005. II. 1. és 2005. V. 31-e között hatályos szabályzat I. fejezet 4. cím 4.1. pontja tartalmazta.

III. 2.2. Az Etikai-fegyelmi szabályzatban ill. a MÉK szabályzataiban foglaltak megsértése

36. A jelenleg hatályos Etikai-fegyelmi Szabályzat a következőképpen szabályozza az építészek a Magyar Építész Kamarával szemben fennálló kötelezettségeit (IV. fejezet 13. cím):

„13.2. Etikai-fegyelmi vétséget követ el az a kamarai tag, aki:

1. a kamara tagsággal vállalt, vagy jogszabály által rárótt kamarai kötelezettségét nem teljesíti, vagy felróható módon teljesíti;
2. eljárásával, magatartásával a kamara, vagy az építészeti, illetve építészek tekintélyét sérti, lejáratja;
3. a MÉK érvényes szabályzatainak bármelyikét megsérti;
4. a MÉK elnökségének vagy területileg illetékes kamara elnökségének határozatát megsérti;
5. nem működik együtt az illetékes szakmafelügyeleti bizottsággal, illetőleg az első- vagy másodfokú etikai-fegyelmi bizottsággal, munkáját nem segíti, meghallgatáson nem jelenik meg;
6. a kamara határozatainak nem tesz eleget, nem fizeti meg a számára előírt tagdíjat, eljárási díjat, pénzbüntetést;
7. területi kamara küldöttjeként küldötti feladatait nem látja el, két küldötttertekezleten vagy küldöttgyűlésen indokolatlanul nem jelenik meg,
8. a szerzői joggal kapcsolatos kamarai előírásokat nem tartja be.”

37. A jelenleg hatályos Etikai-fegyelmi Szabályzat előző pontjában aláhúzással kiemelt szabállyal azonos, vagy ahhoz tartalmilag közelálló előírást tartalmaztak a korábbi szabályzatok is:

- 1998. II. 17. – 2003. III. 1. hatályos szabályzat III. fejezet 11. cím 11.2 c) pontja
- 2003. III. 1. – 2005. I. 31. hatályos szabályzat III. fejezet 11. cím 11.2 c) pontja
- 2005. II. 1. – 2005. V. 1. hatályos szabályzat III. fejezet 11. cím, 11.2. pontja.

III. 3. Díjszámítási szabályzatok

III. 3.1. Előzmények

38. A Kamara, megalakulását követő első, az *Építészeti Szolgáltatás és Díjszámítás Szabályzatát az 1999-es évre vonatkozóan* adta ki. (Vj-201/2005/8/IX. Melléklet) Ezt megelőzően a Kamara jogelődje, a Magyar Építészek Szövetsége által 1994-ben kiadott ajánlott Építészeti Díjszámítási Szabályzat volt ideiglenesen érvényben. A Vj-136/1999. számú versenyfelügyeleti eljárás nem terjedt ki az 1999-es díjszámítási szabályzat rendelkezéseinek vizsgálatára, mivel az eljárás megindításakor az 1994-es szabályzat hatálya volt ideiglenesen meghosszabbítva, az 1999-es szabályzat pedig kidolgozás alatt állt. Az 1999-es Díjszámítási Szabályzat végül a tagok kifogásai miatt nem lett soha a Kamara Küldöttgyűlése elé elfogadásra előterjesztve, így nem tekinthető a Kamara hivatalos szabályzatának, bár a tagok számára ajánlásként ezt kiadták. A szabályzat elkészítése során egyébként tekintettel voltak a folyamatban lévő versenyfelügyeleti eljárásban vállalt kötelezettségeikre, így új szabályzatukat a Kamarai törvény felhatalmazásának, valamint az Etikai-fegyelmi szabályzat módosításának megfelelően, nevében csak ajánlás névvel határozták meg.

III. 3. 2. A 2003. március 1.-től – 2005. január 31. napjáig hatályos Díjszámítási Szabályzatok

39. A Kamara egységes szerkezetű, hivatalos, a Kamara küldöttgyűlése által is elfogadott díjszámítási szabályzatot 2003. során jelentetett meg. A Kamara 2002. november 29-i küldöttgyűlése a 65/2002 (XI.29.) kgy. sz. határozatával a 2003. évi Díjszámítási Szabályzat alábbi köteteként az elfogadását hagyta jóvá: (Vj-201/2005/8/I. Melléklet)

- I. kötet: *Építészeti alkotások és szolgáltatások díjszámítási szabályzata;*
- II. kötet: *Belsőépítészeti alkotások és szolgáltatások díjszámítási szabályzata;*
- III. kötet: *Táj- és kertépítészeti alkotások és szolgáltatások díjszámítási szabályzata;*
- IV. kötet: *Terület- és településtervezési szolgáltatások díjszámítási szabályzata.*

40. A díjszámítási szabályzatok egységesen az alábbi részekből állnak:

- I. Alapszolgáltatások
- II. Különszolgáltatások
- III. Általános szerződési feltételek
- IV. Honoráriumok és költségtérítések
- V. Tervpályázatok
- Záró rendelkezések
- Mellékletek

41. Az egyes szabályzatok előszavainak meghatározása szerint a Kamara célja, hogy e szabályzatok előírásaival, valamint az ehhez kapcsolódó Költségbecslési segédletekkel, Ajánlatkérési útmutatókkal és Mintaszerződésekkel segítsék az építészek és a megbízók sikeres együttműködését.

42. Az Építészeti alkotások és szolgáltatások díjszámítási szabályzatának (I. kötet) előszavában és „Honorárium és költségtérítések” című IV. részében további iránymutatások és előírások szerepelnek:

Előszó

„6. bekezdés: *Az építész a munkája során egyszerre az alkotói mű szerzője, a tervek szolgáltatója, a munkák összehangolója, a vállalkozásba adás és a kivitelezés mozgatója. Az új díjszámítás tudatosítani kívánja az építésszel és megbízójával munkájának*

sokféleségét – a koncepciótól a megvalósult épületig – valamint rögzíteni az egyes tevékenységek díjait, illetve honoráriumait. E díjszabás ennek a sokrétű tevékenységnek megosztását is rögzíti, és megjelöli, hogy azok milyen jogviszonyban végezhetőek.

9. bekezdés: A Magyar Építész Kamara csak az olyan tervezői szerződéseket tekinti szakmailag megalapozott és értékarányos megállapodásnak, melyek jelen szabályzat alapján jöttek létre.

13. bekezdés: A Magyar Építész Kamara a szabályzat előírásai szerint meghatározott díjakat méltányosnak és ésszerűnek ítéli, amelynél alacsonyabb díjazás nem nyújt értékarányos fedezetet a munka elvárható gondossággal történő elvégzésére, nem fedezi a szerzői mű jogdíját és szolgáltatási díját, valamint a készítendő dokumentációk előállításának költségét.”

IV. rész: Honoráriumok és költségtérítések, A szolgáltatás ellenértéke c. 1. ponton belül „1.-3. bekezdés: Az alkotásért és szolgáltatásaiért az építész honorárium illeti meg, egyben jogosult szolgáltatásaival összefüggésben felmerült költségeinek megtérítésére. A honoráriumban és az elszámolható költségekben az építésznek és a megbízónak a szabályzatban foglaltak szerint **kell** megállapodnia egymás érdekeinek tiszteletben tartása mellett. A megállapodott honoráriumnak arányosnak **kell** lennie az alkotással és az elvégzett szolgáltatások összességével és részleteivel. A szakmai követelmények csökkentése révén a honorárium nem csökkenthető.”

43. Azonos előírásokat fogalmaztak meg a Kamara belsőépítészeti, táj- és kertépítészeti, valamint terület- és településtervezési szolgáltatások díjszámítási szabályzatai is (II-IV. kötetek).

III. 3. 3. A 2005. február 1. napjától hatályos Díjszámítási Szabályzat

44. A 2003-as díjszámítási szabályzatokat – a Gazdasági Versenyhivatallal folytatott konzultációt követően – a Kamara 2004. december 10-i küldöttgyűlésén módosította, mely rendelkezések 2005. február 1. napján léptek hatályba.

45. Az Építész Közlöny 2005. januárban kiadott, 146. számában az alábbi módosítások kerültek közzétételre:²²

a) I. kötet: Építészeti alkotások és szolgáltatások díjszámítási szabályzata – módosítások az „ajánlottság” biztosíthatósága miatt.²³

Előszó:

„9. bekezdés: A Magyar Építész Kamara – az eltérés tételes igazolása nélkül – csak az olyan tervezői szerződéseket tekinti szakmailag megalapozott munkát lehetővé tevő, és értékarányos megállapodásnak, melyek jelen szabályzat alapján jöttek létre.

Indoklás: A tervezési díj legalapvetőbben a ténylegesen elvégzendő, illetve elvégzett, megfelelő színvonalú munka elvégzéséhez szükséges idő méltó életfeltételeinek biztosításához szükséges „ellenérték” lehet. Az összes egyéb közelítés e tényleges ráfordítás közelítése, egyszerűsítése, tehát a közelített értékkel való számolás akkor szükséges, vagy elfogadható, ha a tételes számítást nem akarjuk, vagy nem tartjuk szükségesnek elvégezni. Ha azt vállaljuk, úgy a szabályzat által tartalmazott közelítő, vagy általános értékek használata nem lehet kötelező, főleg, ha az egész díjszámítás maga is ajánlott.

²² Az eredeti szöveg és indoklás dőlt betűvel, az új szöveg vastagon szedve került feltüntetésre.

²³ Bár a záró rendelkezések szerint a határozat a módosított szabályzat egységes szerkezetben való közzétételét írta elő a Kamara honlapján, a módosított változatok jelenleg sem érhetőek el a honlapon.²³

13. bekezdés: A Magyar Építész Kamara a szabályzat előírásai szerint meghatározott díjakat méltányosnak és ésszerűnek ítéli, amelynél alacsonyabb díjazás **általában** nem nyújt értékarányos fedezetet a munka elvárható gondossággal történő elvégzésére, nem fedezi a szerzői mű jogdíját és szolgáltatási díját, valamint a készítendő dokumentációk előállítási költségét.

Indoklás: Az esetek jelentős hányadában, a szabályzatban lévő díj alkalmazása jelenti a munka elvárható gondossággal és kultúra-teremtő erővel történő elkészítéséhez szükséges idő méltó életfeltételeinek biztosítását, de természetesen – ha nem is mindenki egy Batthyány Strattmann László – néha szociális, vagy piacra betörő motívumok is mozgathatnak tervezőket, amiért – főleg éles verseny híján – nem igazán ítéltetők el.

IV. rész. 1. pont 2-3. bekezdés: A megállapodott honoráriumnak arányosnak kell lennie az alkotással és az elvégzett szolgáltatások összességével és részleteivel. A honoráriumban és az elszámolható költségekben az építésznek és a megbízónak e szabályzatban foglalt módszer szerint kell, és az ajánlott díjtételek szerint, javasolható, hogy megállapodjanak,²⁴ egymás érdekeinek tiszteletben tartása mellett. A szakmai követelmények **szabványokon túli** csökkentése révén a honorárium nem csökkenthető.

Indoklás: A díjszámításunk „ajánlott”, így természetesen a használata is csak e kööttség mellett lehet „kötelező”. Fontosnak tartom, hogy a szabályzatban implicit módon megjelenő szerződéskötési mód, polgárjogot nyerjen e törvénybe nem ütköző kötelezés által. Azt is hozzá kell gondolni, hogy a módszer kötelező voltának megtartásával a szabályzat több helyen használt „kell” szava pontos értelmet nyer. A szakmai követelmények bizonyos normákhoz igazítása jelenthet költségcsökkentést a beruházásban és a tervezési munkában egyaránt, de a csökkentés nem mehet a szabványok, vagy egyéb szakmai követelményi szintek alá.

2. Kizárás: Előkészítő tervekészítési szakasz nélkül az engedélyezési tervekészítési szakasz nem szolgáltatatható, illetve külön rendelkezés hiányában, annak díjában az előkészítéssel járó feladatok munkáit figyelembe kell venni.

Indoklás: Természetesen a megbízónak nem feladata a tervezési folyamat komplexitásának ismerete. A megbízó adhat direkt megbízást a beruházás engedélyezési terveinek elkészítésére, s a tervezőnek kell tudnia, hogy ez nem végezhető el bizonyos előmunkálatok nélkül, amit a szerződésnek, mint ráfordítandó időt tartalmaznia kell.

b) A Díjszámítási Szabályzat II-IV. kötete:

A Magyar Építész Kamara ajánlott díjszámítási szabályzatának

- belsőépítészeti,
- a táj- és kertépítészeti, továbbá
- a terület- településrendezési szolgáltatásokra vonatkozó II-IV. sz. kötetei is a fentiek szerint módosultak.

46. A Kamara nyilatkozatai szerint etikai-fegyelmi eljárást az Etika-fegyelmi Szabályzat építészeti szolgáltatások díjszámítási elveire vonatkozó rendelkezéseinek, valamint a Díjszámítási Szabályzatok megsértése, azaz az építészeti díjszabások be nem tartása miatt 2000 és 2005 között nem folytattak, illetve jogerős elmarasztaló határozatot nem hoztak. Ennek alátámasztására mellékeltek a Kamara 2000 és 2005 között folytatott etikai-fegyelmi eljárásainak összesített adatait. (Vj-201/2005/8/I-II. és Vj-201/2005/9/1-2. melléklet)

²⁴ A korábbi szövegben: „, szerint, kell megállapodni”

III. 4. A Versenyszabályzat tervezete

47. Az építészeti versenyt a Kamara más szabályzatán keresztül is jogosult befolyásolni. Így a Kamarai tv. 11. § (2) bekezdés c) pontja szerint a Kamara a nemzetközi szakmai előírásokkal összhangban lévő módszertani útmutatók, segédletek, irányelvek, kamarai szabályzatok (etikai kódex, versenyszabályzat) kidolgozásával és közreadásával elősegíti az építészeti tevékenység fejlődését. Az Alapszabály 17. § (1)-(2) bekezdései szerint a szabályzatok jóváhagyása és módosítása a küldöttgyűlés kizárólagos hatásköre. Az országos szabályzatok közé tartozik a Versenyszabályzat is.
48. A 2003. évi Díjszámítási szabályzat I. kötetének 3. oldalán szereplő tartalomjegyzék értelmében a kapcsolódó szabályzatok között szerepel a Magyar Építész Kamara által kiadott Építészeti-Belsőépítészeti Versenyszabályzat címet viselő kiadvány is, amelyet a Kamara nem csatolt a jelen versenyfelügyeleti eljárás dokumentumaihoz.
49. A Kamara nyilatkozata szerint a fentiekben ismertetett hatályos Versenyszabályzattal nem rendelkezik. 2006. november 21-én - külön felhívásra – a Kamara az alábbi nyilatkozatot tette. „A MÉK Küldöttgyűlése továbbra sem tárgyalta és nem is fogadta el a Versenyszabályzatot, ilyen irányú előterjesztés nem került a küldöttgyűlés elé. Hivatkozva a Versenyszabályzat tárgyában tett korábbi nyilatkozatainkra ismételten hangsúlyozzuk, hogy a küldöttgyűlés 2003., majd 2004. évi határozatával koncepcionális, majd később ajánlás szinten nem egy teljes Versenyszabályzatot, csupán egy, az építészeti szerzői jogra vonatkozó ajánlást fogadott el. Ez az előterjesztés azonban sem az Építész Közlönyben, sem a MÉK honlapján nem jelent meg, és azóta sem érhető el kamarai tagok számára. Gyakorlati alkalmazása tehát nem történt meg.”
50. A Kamara honlapján – az előző pontban idézett nyilatkozattal szemben – elérhető volt, és jelen versenyfelügyeleti eljárás során letöltésre is került a „*Magyar Építész Kamara Versenyszabályzata, Tervezet, 2004.02.25., II. fejezet Szerzői jog alkalmazása és értelmezése az építészeti tervezés területén (mely vonatkozik a kamarai tagokra, országos és területi Kamarai szervezetre)*”²⁵ címet viselő dokumentum (a továbbiakban: Versenyszabályzat tervezet). Jelen versenyfelügyeleti eljárás kiterjed a Kamara minden, az építészeti versenyre vonatkozó rendelkezésének vizsgálatára, így a Kamara hivatalos honlapjáról letölthető Versenyszabályzat tervezet vizsgálatára is, figyelemmel arra, hogy a dokumentum címe szerint is vonatkozik a kamarai tagokra.
51. A Kamara Versenyszabályzatának tervezete a 29. pontban tartalmazza az építészek vagyoni jogaira irányadó szabályozást. Versenyjogi szempontból az alábbi rendelkezések bírnak relevanciával:

„29.2. A szerzőt a mű megvalósítására irányuló FELHASZNÁLÁSRA ADOTT ENGEDÉLY FEJÉBEN DÍJAZÁS illeti meg. (tv.16. § (4))”²⁶

- a) A díjazásnak – a nemzetközi gyakorlat általános szabályai szerint²⁷ - a tervezési feladat mennyiségével, jellegével és nehézségi fokával kell arányosnak lennie. Figyelembe kell venni a feladat teljesítéséhez szükséges és elengedhetetlen alkotói, kreatív szerzői felkészültséget is.

²⁵ <http://www.mek.hu/file/125/Versenyszabalyzat.pdf>

²⁶ a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény

²⁷ Az eredeti szöveg 17. lábjegyzete a következőket tartalmazza: „Ezen általános nemzetközi szabályok a tv. – eltérő megállapodások – kifejezését általános és egyetemes jelleggel kielégítik és teljesítik.”

- b) A Magyarország területén alkalmazható átlagos és arányos tervezési díjak kiszámítására vonatkozó elveket, szabályokat és módszereket a MÉK Díjszámítási Szabályzata tartalmazza.
- c) A Szabályzatban meghatározott tervezési díjak a feladat elvégzéséhez tartozó
- i. szerzői joggal védett és
 - ii. egyéb feladatok
- együttes meghatározását tartalmazzák
- d) Az egyes tervezési fázisokban átlagosan meghatározható szerzői joggal védett díjrészletet a 12. c) pont tartalmazza.
Ezen díjrészletekről a szerző nem mondhat le. (tv. 9. § (3) és 16. § (4) bek.) Megfelelő indokkal –10%, +20% mértékig a Díjszabás alapján számított értéktől szerződő felek eltérhetnek.
- e) A szabályzatban közölt tervezési díjak szerzői joggal nem védett része az általános vállalkozási szabályok alapján alkalmazandók.
- Az ezen kategóriában alkalmazott aránytalanul alacsony tervezési díjak dömpingárnak számítanak. A dömpingárat és a jó erkölcsbe ütköző díjat vonatkozó tv. a bírósági gyakorlat, illetve a Kamara útmutatása alapján kell megítélni.
 - Az aránytalanul magas tervezési díjak a jó erkölcsbe ütköznek.
- f) Minősített etikai vétséget követ el az a Kamarai tag, aki a számított tervezési díjnál – összességében – 40%-kal alacsonyabb árajánlatot ad, vagy szerződést köt. (Az eredeti szöveg 18. lábjegyzete a következő megjegyzést fűzi a rendelkezéshez: „Küldöttgyűlési határozat kell az érték elfogadásához. Az elfogadás előtt a Versenyhivatallal az elv egyeztetendő.”)
- g) A MÉK díjszámítása szerint járó tervezési díj kétszeresének felszámítása a „jó erkölcsbe ütközik”.
- h) A szerző építészeti alkotás felhasználásának engedélyezéséért járó díjazásra akkor is jogosult, ha az alkotás munkaviszony keretében készült. (tv. 30. § (3), (4))”

IV.

Az érintett piac

52. Az eljárás tárgyát képező kamarai szabályzatok által, versenykorlátozás szempontjából érintett piacot a Tptv. 14. § (1) bekezdése alapján a megállapodás tárgyát képező áru (szolgáltatás) és a földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni.
53. Az építészeti tevékenység fogalmát az épített környezet kialakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 16. és 32. §-ai határozzák meg. Így:
- **településtervezési tevékenységnek** minősül a településrendezési eszközöket alátámasztó és jóváhagyandó munkarészek, valamint településrendezési tervek készítése;
 - **építészeti-műszaki tervezési tevékenységnek** minősül az építmény, építményrész, építményegyüttes megépítéséhez, bővítéséhez, felújításához, átalakításához, helyreállításához, korszerűsítéséhez, lebontásához, elmozdításához, rendeltetésének megváltoztatásához szükséges, jogszabályban meghatározott tartalmú és részletezettségű építészeti-műszaki tervdokumentáció elkészítése;

- **építésügyi műszaki szakértői tevékenység** pedig az épített környezet alakításával és védelmével kapcsolatos műszaki jelenségek ok-okozati összefüggéseinek magas szakmai színvonalú értékelése, ezen belül a vitatott esetek megítélése; a hibák, károk, illetve ezek okainak feltárása; és mindezekkel kapcsolatban szakértői vélemények készítése.

54. Az Étv. felhatalmazása alapján megalkotott rendeletek²⁸ szerint az alábbi tevékenységi körök tartoznak az építészeti tevékenységbe:

1. **Településtervezési, és ahhoz esetenként kapcsolódó tevékenységek** (településrendezési eszközöket alátámasztó és jóváhagyandó munkarészek készítése, dokumentációk és tervek készítését megelőző vagy azzal összefüggő, illetve azt közvetlenül szolgáló tevékenység);
2. **Építészeti-műszaki tervezési tevékenység, és ahhoz esetenként kapcsolódó tevékenységek** (építészeti-műszaki tervdokumentációk készítése, műszaki tervezés, szakértői tevékenység, szakvélemények készítése, tervellenőri tevékenység, tervezői művezetés);
3. **Építésügyi műszaki szakértői tevékenység** (az építészeti-műszaki, valamint a településrendezéssel kapcsolatos tevékenység, valamint tanácsadás, illetve javaslattétel);

55. Az Alapszabály vonatkozásában építészeti tevékenységnek minősül: jogszabály által engedélyhez és névjegyzékbevitelhez kötött önálló terület és településrendezési, táj és kertépítészeti, építészeti, belsőépítészeti és műemléki (a továbbiakban együtt: építészeti tevékenység) tervezői és műszaki szakértői tevékenység.²⁹ Az Alapszabály rendelkezése szerint építészeti tevékenység kizárólag kamarai tagság alapján, illetve kamara által kiadott engedély alapján folytatható. Gazdálkodó szervezet (Ptk. 685. §-ának c) pontja) és más jogi személy építészeti tevékenységet csak kamarai tagsággal rendelkező alkalmazottja vagy tagja útján, - egyéni vállalkozó személyes, vagy alkalmazottjának kamarai tagsága alapján végezhet.³⁰

56. A Kamara 1998. március 6-án elfogadott, többször módosított, Etikai-fegyelmi Szabályzatának rendelkezése szerint építész az Etikai-fegyelmi Szabályzat értelmezésében minden olyan természetes személy, aki a szakmai tevékenységét, a Kamarai törvény értelmében csak a törvényben szabályozott kamarai tagság alapján folytatja, és az illető a Magyar Építész Kamarát létrehozó területi kamarák valamelyikének a tagja.³¹

57. A Kamarai tv. 1. § (1) bekezdése szerint a jogszabály által engedélyhez és névjegyzékbevitelhez – azaz ún. jogosultsághoz – kötött önálló építészeti tervezői és műszaki szakértői tevékenység (együttesen: építészeti tevékenység) – a Kamarai törvény által meghatározott kivételekkel – csak kamarai tagság alapján folytatható.

58. Kamarai tagság és névjegyzékbe vétel kötelezettsége nélkül készíthetnek saját maguk, vagy a Ptk. 685. § b) pontja szerinti közeli hozzátartozóik számára építészeti-műszaki tervet kivételes esetben azok, akik a lakóhelyük, illetve az adott szakterületük szerint illetékes

²⁸ Az építészeti-műszaki tervezési jogosultság általános szabályairól szóló 157/1997. (IX.26.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdése, valamint az épített környezet alakításával és védelmével kapcsolatos műszaki szakértői tevékenység gyakorlásának általános szabályairól szóló 159/1997. (IX.26.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdése, melyeket 2006. július 1-jétől a településtervezési és építészeti-műszaki tervezési, valamint az építésügyi műszaki szakértői jogosultság szabályairól szóló 104/2006. (IV.28:) Korm. rendelet (továbbiakban: Jogosultsági rendelet) rendelkezései váltottak fel. A határozat szövegében szereplő tevékenységi meghatározások ez utóbbi rendelet 1. § (2) bekezdésében foglaltaknak felelnek meg.

²⁹ Alapszabály 5. § (1) bekezdése

³⁰ Alapszabály 98. § (1) és (3) bekezdése

³¹ Etikai-fegyelmi Szabályzat I. fejezete 2. címének 2.1. pontja.

kamara engedélyével, valamint az adott tervezési szakterület tekintetében szakirányú felsőfokú végzettséggel és szakmai gyakorlattal rendelkeznek. Szintén kamarai tagság nélkül végezhetnek építészeti tevékenységet az Európai Gazdasági Térség azon állampolgárai, akik szakmájukat a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény 56. §-ában foglaltak szerint kívánják gyakorolni. Őket a jogszabályban meghatározott területi építész kamara, jogszabályban előírtak szerint elkülönítetten vezetett névjegyzékbe foglalja. Jelenleg a Budapesti Építész Kamara végzi az Európai Gazdasági Térség állampolgárainak nyilvántartását.

59. Az Európai Gazdasági Térség gazdasági céllal letelepedő állampolgárai, valamint más államok polgárai számára a Kamarai törvény, valamint a vonatkozó egyéb jogszabályok a magyar állampolgárokéhoz hasonlóan teszik kötelezővé a kamarai tagságot.³²
60. Összegezve, az eljárás tárgyát képező kamarai szabályzatok által érintett árunak az építészek Kamarai törvény, valamint egyéb jogszabályok és kamarai szabályzatok szerinti, fentiekben ismertetett építészeti tevékenysége tekinthető, érintett árupiacnak pedig az építészeti tevékenységek piaca.
61. A Kamara előadása szerint nincs a tagjaik tevékenységéről, így arról sem nyilvántartásuk, hogy jelenleg hányan nyújtanak aktívan szolgáltatást. Becsléseik szerint a regisztrált tagok 20%-a egyáltalán nem folytat építészeti tevékenységet, míg 40%-uk nem a szolgáltatási piac szereplője, hanem közszolgálati jogviszonyban (pl. önkormányzatoknál), vagy más szakágban folytat tevékenységet. Így megközelítőleg a tagok 40%-a nyújt ténylegesen építészeti tevékenységként piaci szolgáltatást. (Vj-201/2005/8.)
62. Figyelembe véve az eljárás alá vont hatáskörét, az eljárás tárgyát képező szabályzatok hatályát, valamint a tagok szolgáltatási jogosultságát, az eljárás szempontjából érintett földrajzi piacnak a Magyar Köztársaság területe tekinthető.

V.

Az eljárás alá vont álláspontja

63. A Kamara tagjai által végzett építész-műszaki tervezési és építésügyi műszaki szakértői tevékenységek az ún. szabályozott szakmák körébe tartoznak, hazai szabályozásuk pedig megfelel a vonatkozó európai uniós irányelveknek.³³
64. Ma már a Kamara lefedi az egész szakmát, tehát szakirányú főiskolai végzettséggel szakmai gyakorlat nélkül is kamarai tag lehet valaki, és a kamarai nyilvántartási kötelezettség szempontjából duplázódott azon személyek száma, akikkel a Kamarának teendője van.

³² Kamarai tv. 25. § (1) bekezdése szerint kamarai felvételre jogosult, aki (...) nem magyar állampolgár, ha Magyarországon lakóhellyel vagy tartózkodási engedéllyel rendelkezik, vagy nem magyar állampolgár nemzetközi egyezmény vagy viszonzosság alapján, és (...).

Jogosultsági rendelet 2. § (1) és (2) bekezdése szerint önálló szakmagyakorlási tevékenységet (...) letelepedési engedéllyel rendelkező harmadik ország állampolgára, valamint a Magyarországon gazdasági céllal letelepedni szándékozó EGT állampolgár akkor folytathat, ha kérelmére a képzési szak szerint hatáskörrel rendelkező területi szakmai kamara szakmagyakorlási jogosultságot állapított meg és névjegyzékbe bejegyezte. A szakmagyakorlási jogosultság megállapításának feltételei a kamarai tagság, (...).

³³ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/36/EK irányelvének a szakmai képesítések elismeréséről, korábban a Tanács 85/384/EGK irányelvének az építészmérnöki oklevelek, bizonyítványok és a képesítés megszerzéséről szóló egyéb tanúsítványok kölcsönös elismeréséről, valamint a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadságának tényleges gyakorlását elősegítő intézkedésekről, valamint a Tanács 89/48/EGK irányelvének a legalább hároméves szakoktatást és szakképzést lezáró felsőfokú oklevelek elismerésének általános rendszeréről.

Mindezeket kérte figyelembe venni a jelenlegi helyzet és a kifogásolt magatartás megítélésénél.

65. A Kamara nyilvántartott tagjai közül jelenleg alacsony számban vannak a nem magyar állampolgárként nyilvántartott építész tagok. Többségük jellemzően a Kamarai törvény rendelkezései alapján, legfeljebb egyéves időtartamra kéri a kamarai tagság nélküli névjegyzékbe vételt. A Kamara nyilatkozata szerint az így névjegyzékbe vett szolgáltatókra csak korlátozottan vonatkoznak a Kamara egyes szabályzatai, így a Kamara az etikai-fegyelmi jogkörét is csak eszerint gyakorolhatja felettük, mely nem terjedhet túl a figyelmeztetés, illetve esetlegesen a pénzbírság kiszabásának jogán.³⁴
66. A külföldi építész szolgáltatók közvetlen vagy közvetett piacra lépése a hazai építész szolgáltatások piacát érzékelhetően befolyásolja a Kamara álláspontja szerint, mivel rontja egyrészt a szolgáltatások általános színvonalát, másrészt elvonja az építészeti szolgáltatási piac bevételeit más országokba. Általában azonban az építészeti szolgáltatási díjak elérhető mértéke jelentősen alacsonyabb az európai átlagnál, így, főként az Európai Gazdasági Térség tagállamainak szolgáltatói számára továbbra sem jelent nagy vonzerőt a magyar piacra való belépés.
67. A Kamara meghatározása az építészeti tevékenység folytatása során érvényesülő közérdekről szorosan kapcsolódik a belső piaci szolgáltatásokról szóló irányelv tervezetének szabályozási elveihez, amely számos ponton lehetőséget nyújtana arra, hogy az építészeti szolgáltatások vonatkozásában a származási ország elve ne érvényesüljön maradandóan. Így egy adott szakmára már létező közösségi vívmány (nálunk a diplomák kölcsönös elismerésére, így az építész diplomákra vonatkozó irányelv) továbbra is lehetővé teszi a biztonsághoz közvetlenül kötődő szabályok fenntartását. Ezek az építészeti szolgáltatások területén fenntartják, és lehetővé teszik az Európai Gazdasági Térség állampolgárainak ideiglenes regisztrációját, ill. pro forma kamarai tagságát. Ez versenyjogi szempontból nézve olyan belépési korlát, amely szükséges a biztonsághoz fűződő hosszabb távú érdekek érvényesüléséhez és arányos azzal.
68. Az építész szakma érvényesíteni kívánt alapértékeit a Kamara előadása szerint az Etikai-fegyelmi szabályzat I. fejezetének 1. címe határozza meg:

„A jelen szabályzat meghatározza azokat a magatartási normákat, amelyek vétkes (szándékos vagy gondatlan) megszegése etikai-fegyelmi eljárást von maga után, valamint azokat az elvárásokat, amelyek az építészeti hivatásba vetett közbizalom őrzése érdekében minden építészről elvárható. Ezen elvárások megsértése etikai-fegyelmi eljárást vonhat maga után.

Szakmai és etikai- fegyelmi vétség az építészeti tevékenység szakmai szabályainak, a kamara etikai- fegyelmi szabályzatában foglaltaknak szándékos vagy gondatlan megszegése.”

69. A Kamara álláspontja szerint szakmai szabályzataik szükségesek a fent rögzített célok eléréséhez, és azokkal arányosak. A Kamara érdekében áll az, hogy szakmai szabályai - az esetlegesen fennálló korlátozások - a 2005/36/EK irányelv preambulumban rögzített

³⁴ A Kamara korábban még kategorikusabban fogalmazott: Azon személyek, akik nem kamarai tagként kerülnek nyilvántartásba, azok fölött nincs szabályzatkötő jogköre a Kamarának, tehát a kamarai szabályzatok személyi hatálya nem terjed ki rájuk.

közérdeket³⁵ szolgálják, valamint szükségesek és arányosak legyenek az adott cél eléréséhez. Nem téveszthető szem elől, hogy Magyarország – hasonlóan néhány újonnan csatlakozó tagállamhoz – társadalmi és gazdasági rendszerváltozást követően és annak során állította fel az egyes professzionális szakmákra vonatkozó szabályait is. A Kamara a Wouters ügy³⁶ kapcsán hivatkozott az ún. „Wouters kivételre”, mely ügyben értelmezésük szerint az Európai Bíróság elismerte, hogy egy adott – esetleg versenykorlátozó – szakmai szabályozás bizonyos általános kontextusban szükséges lehet ahhoz, hogy a szakmát az adott tagállamban bevezetett rendszerben megfelelően lehessen gyakorolni. Ez egyébként más összefüggésben a szakma szolgáltatásait igénybe vevők fogyasztói szokásait is alakítja. Mind a tervezők, mind az építészeti szolgáltatást igénybe vevő megrendelők szemléletét az építészeti minőség irányába kell elmozdítani az arányossági kritérium figyelembevételével. Ezt kívánja a közérdek.

70. A Kamara az Európai Építészek Tanácsában (ACE) való tagságuk kapcsán hivatkozott arra, hogy a szabályzataik és egyéb kamarai dokumentumaik kidolgozása során tekintettel vannak az ACE iránymutatásaira. Így ACE építészeti szolgáltatások versenyét érintő dokumentumát (European Deontological Code) is csatolta válaszához, mely az építészeti szolgáltatások díjszámítására ad iránymutatást. Emellett csatolta az ACE 2005. november 18-án, Luxembourgban tartott közgyűlése által elfogadott határozatát, mely a méltánytalanul alacsony ár ellen szól. Ebben az ACE sürgeti az Európai Unió tagországait, hogy szálljanak szembe az építészeti szolgáltatásoknál észlelhető „árletörés” gyakorlatával, elsősorban olyan jogi eszközök bevezetése útján, amelyekkel gondoskodni lehet arról, hogy a megrendelések odaítélése ne csupán az árak, hanem a minőségen alapuló szempontok mérlegelése alapján történjék. Felhívta a tagszervezeteket, hogy vegyenek igénybe minden rendelkezésre álló jogi lehetőséget az építészek „árletörő” tevékenységének megelőzésére. Végül figyelmeztette az építészeket, hogy ne vegyenek részt olyan eljárásokban, amelyeknél az építészeti megbízás odaítélésének nem döntő szempontja a szakmai hozzáértés, valamint az elvégzendő munka és a kért szolgáltatás minősége. (Vj-201/2005/8/I. Melléklet)

Etikai-fegyelmi Szabályzat

71. A Kamara álláspontja szerint az Etika-fegyelmi Szabályzat maradéktalan betartása sem jelenthet tagjai számára versenykorlátozást. Szabályzataik álláspontjuk szerint szükségesek és arányosak a közérdek kapcsán előadott célok eléréséhez, így azok eleget tesznek a Tptv. 17. § (1) bekezdés a)-d) pontjaiban, valamint az EKSz. 81. cikk (3) bekezdésében meghatározott követelményeknek.
72. A Kamara nyilatkozata szerint a Vj-136/1999-es versenyfelügyeleti eljárás során vállalt kötelezettségüknek, azaz a kötelező díjtételek ajánlottá változtatásának eleget tettek, amikor a 2000. évi küldöttgyűlésükön az Etikai-fegyelmi Szabályzat vitatott rendelkezéseit a 35/2000 (V. 29.) küldöttgyűlési határozatukkal hatályon kívül helyezték, ill. módosították. A 2002. november 29-én megtartott küldöttgyűlésünkön elfogadott módosított szabályzat

³⁵ Az építészeti tervezés, az épületek minősége, és a környezetébe történő harmonikus beilleszkedésük, a természetes és a városi tájkép iránti tisztelet, valamint a köz- és magántulajdonban lévő kulturális örökség tiszteletben tartása szerepel alapelvként a 2005/36/EK irányelv preambulumban. Így az épített környezet, konkrétan Magyarország természeti és építészeti környezete sajátosságainak megőrzését, tiszteletben tartását, az épületek minőségét, így közvetve a megrendelők-fogyasztók védelmét biztosító korlátozások az irányelv tervezete szerint is fenntarthatók. Így megállapítható, hogy az építészeti szolgáltatások területén a közérdek fogalmát a fogyasztók védelmén túl, tágabb értelmezésben kell használni. Az építészeti tevékenység közvetlen kihatással van a szolgáltatás nyújtás helyének természeti és kulturális örökségére, melynek megóvása szintén közérdek. Legalább ilyen fontos közérdek a biztonság, közbiztonság megteremtése és fenntartása, amely csak megfelelő minőséget biztosító szakmai szabályok fenntartásával lehetséges.

³⁶ C-309/99 J. C. J. Wouters, J. W. Savelbergh és Price Waterhouse Belastingadviseurs BV kontra Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten (továbbiakban „Wouters ügy”) [EBHT 2002., I-1577. o]

szövegébe – 2003. március 1-i hatályba lépéssel – azonban sajnálatos módon az egyik vitatott rendelkezés visszakerült. A Kamara álláspontja szerint akkor újonnan megválasztott tisztségviselőit e tekintetben szándékosság nem terhelte, mivel a versenyhivatali eljárás körülményeit és az abban vállalt kötelezettségeket ők nem ismerték. A Gazdasági Versenyhivatal 2004. őszi észrevétele nyomán tudomásukra jutott jogtechnikai tévedésüket megpróbálták haladéktalanul orvosolni, így az elnökségük döntött a kérdéses rendelkezés módosításának a 2004. december 10-ei küldöttgyűlés elé terjesztéséről, mely elfogadta azokat. (Vj-201/2005/8.)

73. A teljes kamarai Elnökség és további posztokat betöltő személyek cserélődtek 2002 novemberében.³⁷ Nem úgy történt a módosítás, hogy kifejezetten az Etikai és Fegyelmi Szabályzat egy bizonyos pontját kívánták módosítani visszahozva annak korábbi verzióját. Az előterjesztésben más pontok módosítása szerepelt, erről a jelen eljárásban vitatott pontról nem esett szó. Vélhetően az történt, hogy amikor a módosításokat beillesztették a szövegbe, és elkészítették az Etikai és Fegyelmi Szabályzat egységes szerkezetbe foglalt szövegét, akkor nem a hatályos szöveg alapján vezették át a módosításokat, és így kerülhetett vissza az egyszer már hatályon kívül helyezett rendelkezés. Feltételezték, hogy részletekben vették át a szöveget. Ez magyarázhatja, hogy az eredmény a korábbi versenyfelügyeleti eljárás előtti szövegtől némiképp eltér.
74. A korábbi versenyfelügyeleti eljárással kapcsolatban semmilyen iratot nem talált a hivatalba lépő új elnökség, ezért erről nem volt információja, hogy milyen kötelezettségeket róttak ki az Építész kamarára. Az irathiany oka vélhetőleg az, hogy megváltozott a kamarai titkár személye, és a titkár a felelőse a kamarai adminisztrációnak. Nem kerültek az iratok átadásra, többek között talán azért sem, mert az előző elnököt azért hívták vissza, mert a kamarai adminisztrációval kapcsolatban hiányosságok merültek föl, és vélelmezik, hogy ezt követően a régi vezetés nem is akarta mindenről informálni az új elnökség tagjait. A korábbi versenyfelügyeleti eljárás ténye nem volt köztudomású a tagság körében, olyannyira, hogy az országos kamarával azonos épületben működő Budapesti Építész Kamara vezetői sem tudtak arról, hogy egyáltalán folyik versenyfelügyeleti eljárás az országos kamarával szemben.
75. Az Etikai és Fegyelmi Szabályzat az előzetes álláspont lezárása óta annyiban változott, hogy 2007. október 19-én a Kamara honlapján az Etikai és Fegyelmi Szabályzat szövegén változtatást hajtottak végre. A Versenytanács által az előzetes álláspontban kifogásolt rendelkezéseket kivették a szövegből, így a 2007. október 19-i dátumot követően az Etikai Szabályzatnak csak azok a részei olvashatók a Kamara honlapján, amelyekkel kapcsolatban nem merült fel versenytanácsai kifogás. Az Elnökség határozatára történt ez a változtatás. Az Elnökség egyidejűleg elhatározta azt is, hogy hivatalosan és szabályszerűen is módosítani

³⁷ Ez valamivel korábban történt, mint a 2002. november 29-i küldöttgyűlés, amikor az Etikai és Fegyelmi Szabályzat módosítására sor került – állította először a Kamara. Később pontosította korábbi nyilatkozatát, nevezetesen hogy 2002 novemberében egyetlen küldöttgyűlésre került sor. Ugyanazon a küldöttgyűlésen módosították az Etikai és Fegyelmi Szabályzatot, mint amelyiken ezt követően megváltoztatták az elnökség összetételét, továbbá az Etikai Bizottság és a Felügyelő Bizottság teljes személyi állománya is megváltozott. A küldöttgyűlésen egy elnököt, három alelnököt és öt elnökségi tagot választottak, az Etikai Bizottság és a Felügyelő Bizottság öt-öt tagját választották meg, ezt követően ez a két bizottság külön-külön megválasztotta maguk közül az elnökét. Az időbeli egybeesésből az következik, hogy az Etikai és Fegyelmi Szabályzat módosítására irányuló előterjesztést még a korábbi Etikai Bizottság készítette el, és terjesztette a küldöttgyűlés elé, új elnökség csak ennek az elfogadását követően került megválasztásra. Abból, hogy ugyanazon a küldöttgyűlésen változott meg az elnökség, mint amelyen a vitatott Etikai és Fegyelmi Szabályzat 3.8. pontját módosították, következtetni lehet a jelenlegi tisztségviselők tekintetében mindenféle szándékosság kizárt voltára. Emberi mulasztás történhetett, de szándékosan nem változtatták meg a szabályzatot versenyjoggal szemben álló módon. Közkezen olyan verzió forgott ebből a szabályzathoz, amelyben a 3.8. pont nem a „kell” szót tartalmazó változata szerepelt, ezért sem tűnhetett föl a tagságnak ez a változás, amit bizonyít az, hogy nem is folyt eljárás, nem volt bejelentés e pont megszegése miatt.

kell az Etikai és Fegyelmi Szabályzatot. A Versenytanács kifogásainak kiküszöbölésén túl egyéb okok is indokolták, hogy a nagyszámú változásra tekintettel egységes szerkezetű új Etikai és Fegyelmi Szabályzat kerüljön elfogadásra az őszi rendkívüli küldöttgyűlésen.

Díjszámítási szabályzatok

76. A Kamara a díjszámítási szabályzatainak alkalmazása kapcsán előadta, hogy azok csupán tájékoztatást nyújtanak a jogszabályban meghatározott minőségi követelmények teljesítésével elvégzett tervezési munkák elfogadható díjelemeire, de nem elsősorban tagjaik, hanem a megbízók számára. A szabályzat a megbízók számára nyújthat hasznos információt arra vonatkozóan, hogy egy-egy megrendelés során milyen tartalmú tervezési munkát várhatnak a szolgáltatóktól. A díjszámítási szabályzat így egyrészt az elvárandó kötelező tervezési elemeket, követelményeket mutatja be, másrészt az egy-egy szolgáltatási elemért felszámítható díjelemekre vonatkozó ún. szorzókat.
77. A Kamara tudomása szerint, az általában kisebb tervezési munkákat (pl. családi házak, középületek tervezése) végző vidéki építészek a díjszámítási szabályzat alapján kalkulálható összeg 20-50%-áért nyújtják szolgáltatásaikat. A komplexebb tervezési munkák, így például a tervpályázati eljárások során benyújtott ajánlatok esetében az ajánlati díj akár a díjszámítási szabályzat szerinti összeg 70%-át is elérheti. A díjszámítási szabályzat alapján számítható legmagasabb díj teljes megtérülése álláspontjuk szerint egyáltalán nem fordul elő a gyakorlatban. Ez az árképzési gyakorlat a Kamara szerint a szolgáltatási színvonal csökkentését, bizonyos kötelezően előírt munkák kihagyását is jelenti.
78. Az építész díja három részből áll: egy munkadíj elemből, szerzői jogdíjból és a felmerült költségek megtérítésére is igénye van. Eljárás alá vont felhívta a figyelmet arra, hogy az építészet részben szolgáltatás, de jelentős részben alkotó tevékenység. A tervezőépítészt elsősorban nem a pénz motiválja, hanem az, hogy egyedi művet tervezhet meg.
79. Az Európában másutt is követett díjszámítási koncepciót vette át a magyar Kamara, amikor a terv alapján elkészülő létesítmény várható nettó építési költségéből indulnak ki, és annak bizonyos százaléka a tervezőt megillető díj. Ez egy kiindulópont, ezt nem lesz kötelező alkalmazni, hogyha a mostani előterjesztésben szereplő módosítást a Küldöttgyűlés elfogadja, hiszen ezt követően a számítás módszere sem kötelező, amit a Díjszámítási Szabályzat tartalmaz, hanem csak ajánlott lesz. Akár ingyenes is lehet a tervezési munka hozzátartozó számára készített tervek esetén, ilyenkor elegendő a Kamara számára ezt bejelenteni, és ezt követően ellenérték nélkül végezhet a tervező tervezési tevékenységet. A Kamara azért tartja ezt fontosnak, hogy a díjak és a díjban kalkulált tevékenységek világosak legyenek a megrendelő számára, mert így tudja pontosan azt, hogy mivel is foglalkozik a tervező, és mit várhat el tőle. Természetesen van egyfajta kialakult gyakorlat, ami szintén befolyásolja a szerződéses ellenértéket. Az elmúlt két-három év tapasztalati számaiból többé-kevésbé tudható, hogy mibe kerül egy középiskola terveinek elkészítése vagy egy lakóház terve, és itt még annak is jelentősége lehet, hogy hol készül ez a munka. A napra kész adatok azt tükrözik, hogy a gyakorlatban a kamarai díjszámítási szabályzatban szereplő összegeknél alacsonyabb ellenértékek kerülnek a szerződésekbe; vidéken a különbség látványosabb, Budapesten valamivel kisebb, de 40 százalék körüli különbség megállapítható, legalább ennyi megfigyelhető.
80. Van olyan német tartomány, ahol jogszabály határozza meg a tervezői díjakat, és megfigyelhető, hogy német megrendelők sokszor eleve jelzik, hogy a kamarai Díjszámítási Szabályzatban foglalt értékeket tekintik kiinduló pontnak az ellenérték meghatározása során, el is várják mindazon munkafázisok elvégzését, amelyet ez a díj feltüntet. Európában a

magyar Díjszámítási Szabályzatban rögzített értékek minősülnek a legalacsonyabbnak, nem utolsó sorban ez az indoka az előbb említett megrendelői elfogadásnak.

81. A Kamarának nincs lehetősége a kisebb tervezési munkákra kötött díjmegállapodások ellenőrzésére. Az ún. tervpályázati eljárások során a pályázatokról döntő szakmai bizottságnak azonban a Kamara egy-egy képviselője is a tagja, mivel a Kamarai törvény felhatalmazása alapján az Alapszabály biztosít lehetőséget számukra a tervpályázati eljárásokban³⁸ való részvételre.³⁹
82. A tervpályázati eljárások részletes szabályait a 137/2004. (IV.29.) számú Korm. rendelet tartalmazza, mely több ponton is meghatároz a Kamara számára feladatokat. A Kamara fellépésének kettős célja van. Elsősorban az, hogy olyan megrendelések esetén, mely a jogszabályi követelmények alapján tervpályázati eljárás alá tartozna, elérje, hogy a megrendelő ilyen pályázaton keresztül válasszon szolgáltatót, másodsorban pedig, hogy ellenőrizze, a pályázatok elbírálása során érvényesülnek-e a jogszabályi követelmények, a határidők betartása, a szakszerűség és a pályázók esélyegyenlősége. A pályázatok értékelése során figyelembe veszik a kamarai díjszámítási szabályzatot is, észrevételt azonban csak akkor tesznek, ha a kiíró, pl. díj nélkül kíván szolgáltatót igénybe venni. A Kamara ugyanis alapvetően ellenzi az ingyenes szolgáltatásnyújtást, valamint a kifejezetten árversenyt követelő pályázati kiírásokat, így ilyen esetekben megkísérlik befolyásolni a kiírókat a díjak tekintetében. A pályázatok elbírálása során végzett közreműködésük így számos esetben akár az ajánlati árak emelésére is alkalmas lehet. Ennek ellenére, esetenként a kifejezetten árversenyt kérő pályázati kiírásokhoz is hozzájárulnak. (Ennek alátámasztására hivatkoztak a Kamara honlapján elérhető, a HVB Bank által kiírt tenderre. Vj-201/2005/8/IV.) Nem akadályozzák meg a legkedvezőbb szolgáltatási díjat ajánló építész megbízását olyan esetekben, amikor bár a pályázati kiírás díja megfelel a Kamara díjszámítási elveinek, a nyertes pályázó ajánlati ára azonban nem. Jogi lehetőségük, eszközük az árverseny befolyásolására a tervpályázatok során sincs.
83. A Kamara álláspontja szerint a gyakorlat is alátámasztja azt, hogy díjszámítási szabályzataik nem alkalmasak a tényleges építési szolgáltatási díjak színvonalának befolyásolására, legfeljebb csak a megbízókat ösztönözheti a minőségi követelmények elvárására. Ezek kidolgozása során tekintettel voltak más tagállamok hasonló szabályzataira is, valamint a tagok gyakorlati kalkulációira. Az így meghatározott díjak nem alkalmasak arra, hogy minimum díjtételként érvényesüljenek a gyakorlatban, ezek hiánytalan megvalósulására, azaz maximumként érvényesülésére pedig nincs példa. Emellett megállapították, hogy a díjszámítási szabályzat ajánlásainál alacsonyabb szolgáltatási díj egyébként nem feltétlenül jelenti az alacsony minőségű szolgáltatást, mivel gyakran a piaci körülmények (így pl. a megrendelők igényei) befolyásolják a szolgáltatások árversenyét.
84. A díjszámítási szabályzat hatályban tartása a Kamara álláspontja szerint, mind a tagjaik, mind a megbízók érdekében nélkülözhetetlen. A díjszámítási szabályzatban foglaltak

³⁸ „32. § (7) Az építészeti-műszaki tervpályázat a (8) bekezdésben meghatározott tervezési feladatok előkészítésére szolgáló sajátos tervezési versenyforma, és az építészeti-műszaki pályamű alapján a tervező kiválasztásának egyik módja.

(8) A településrendezés, valamint az építmény (épület és műtárgy) és a rendeltetéséhez szorosan kapcsolódó technológia, továbbá a belsőépítészet, a táj- és kertépítés építési-műszaki tervezésére – jogszabályban meghatározott esetekben és módon – építészeti-műszaki tervpályázatot lehet, illetőleg kell kiírni.”

³⁹ Kamarai tv. 11. § (3) bekezdésének i) pontja alapján az Alapszabály 12. § d) pontja szerint a Kamara képviseli az építészeti tevékenység és az építészek érdekeit. Ennek keretében a területi építész kamarákkal és a szakmai tagozatokkal együttműködve figyelemmel kíséri és nyilvántartja a tevékenységi körüket érintő országos jelentőségű versenytárgyalások, tervpályázatok kiírását és lebonyolítását, jogszabályok, a továbbá a kamarai szabályzatok szerint részt vesz abban, szükség esetén az eljárásra jogosult hatóságnál eljárást kezdeményez.

gyakorlati alkalmazására és érvényesítésére azonban nincs módjuk, melyet a válaszaikhoz csatolt etikai-fegyelmi eljárások listája is igazol. Hangsúlyozták ugyanakkor, hogy etikai-fegyelmi eljárást az Etika-fegyelmi Szabályzat építészeti szolgáltatások díjszámítási elveire vonatkozó rendelkezéseinek, valamint a Díjszámítási Szabályzatok megsértése, azaz az építészeti díjszabások be nem tartása miatt 2000 és 2005 között nem folytattak, illetve jogerős elmarasztaló határozatot nem hoztak, és jelenleg folyamatban levő versenyfelügyeleti eljárás során sincs ilyen fegyelmi eljárásuk folyamatban.

85. A Kamara hangsúlyozta, hogy a versenyfelügyeleti eljárás során vizsgált szabályzatok nem csupán díjszámítások. A Kamarai tv. 11. § (2) bekezdésének g) pontja is az „*az építészeti tevékenység ajánlott díjszabása és a hozzá tartozó szolgáltatások tartalmi követelményeivel együtt*” kifejezést használja. Így a Kamarai törvény nemcsak jogává, hanem kötelességévé is teszi a Kamarának e szabályzatok megalkotását.
86. A díjszámítási szabályzatok eddigi tapasztalataik szerint nagymértékben hozzájárultak az építészeti szolgáltatások jogszerűségének és szakszerűségének minőségi fejlődéséhez, ezáltal:
- a tisztességes verseny kialakulásához az összemérhető szolgáltatások megállapításával;
 - az építészeti szolgáltatások értékarányos díjának a megállapításához, mivel nemcsak a díjakat, hanem az érték elvárható szolgáltatásokat is meghatározza;
 - a fogyasztóvédelem biztosításához, így általánosságban is, de különösen a szerzői jogokkal kapcsolatos szolgáltatása esetén védi a megbízót, fogyasztót a monopolhelyzetben lévő fogyasztókkal szemben;
 - a szolgáltatások szakszerűségének megerősítésével segíti az építészeket a nemzetközi versenyben való részvételben, egyben versenyképessé teszi őket a külföldi építészekkel szemben;
 - a tervezés során a megbízó és az építész feladatainak, kötelezettségeinek világos megfogalmazásával segíti a felek együttműködését, ezáltal a jó alkotói légkör megteremtését, amely elengedhetetlen feltétele a sikeres építészeti alkotások létrejöttének, ezáltal a közérdek érvényesülésének;
 - a hazai jogszabályi környezetben az egyetlen olyan szabályzat, amely ezt a területet átfogó módon, a felek érdekeinek kölcsönös figyelembe-vételével tartalmazza.
87. A Díjszámítási Szabályzattal kapcsolatban a honlapon mindezidáig nem történt változás, de az Elnökség ugyanúgy, mint ahogyan az Etikai és Fegyelmi Szabályzat kapcsán elhatározta, hogy a Küldöttgyűlés elé terjeszti a módosításokat, és ezzel egyidejűleg illetékes személyeknek kiadta feladatként, hogy fogalmazzák meg a módosítás szövegét. Ez időközben elkészült, a Kamara szerint látható, hogy bizonyos kifogásolt rendelkezéseket töröltek, illetőleg törölni javasolnak a Küldöttgyűlés számára, illetőleg más mondatokban pedig módosított szöveg kerülne elfogadásra.
88. A Díjszámítási Szabályzat ajánlás jellegével kapcsolatban a kamara előadta, hogy a jogszabály elvárja a Kamarától, hogy rendelkezzen Díjszámítási Szabályzattal, erre tekintettel „szabályzat” elnevezést visel ez az anyag. Másfelől maga a törvény várja el a Kamara tagjaitól, hogy betartsák a kamarai szabályzatokat, tehát az Etikai és Fegyelmi Szabályzat csak ismétli ezt a kamarai törvényben rögzített elvárást. A Kamara tagjai körében köztudott, hogy ez az egyetlen szabályzat, ami nem kötelező; az építészek „szakvizsgájára” felkészítő jegyzet is így rögzíti a Díjszámítási Szabályzat ajánlás jellegét.

89. A Kamara az Alapszabályban meghatározott elfogadott, hatályos Versenyszabályzattal nem rendelkezik, a jogszabályi környezet elmúlt években bekövetkezett folyamatos változása ugyanis nem tette lehetővé számára, hogy az építészeti és az épített környezet minőségi követelményeire építő, a szakmai feladatok teljesítésére vonatkozó szabályzatot hozzon létre. Bár a Kamara illetékes bizottsága több éve dolgozik a Versenyszabályzaton, mely a kamarai tagok építészeti verseny során kifejtett magatartási formáit kíváná szabályozni, a 2003. november 21-i küldöttgyűlésük azonban csak koncepció jelleggel fogadta el azt, ami 2004. március 26-án lett megerősítve, de csak ajánlás jelleggel lépett életbe. Így ez az anyag jelen pillanatban szabályzatnak nem tekinthető, azt kötelezően nem alkalmazzák. Etikai-fegyelmi eljárást a Szabályzat építészeti versenyre vonatkozó rendelkezési alapján sem folytattak.
90. A Versenyszabályzat tervezetével kapcsolatban a korábbi előterjesztő személy lemondását követően egy új bizottság került kijelölésre, amelynek feladata volt a kérdés végleges rendezése. A bizottság három lehetséges megoldást terjesztett a 2007. évi tavaszi küldöttgyűlés elé. A Küldöttgyűlés azt a verziót fogadta el, hogy egyáltalán ne is legyen Versenyszabályzat. Tehát a korábban ajánlásként funkcionáló csonka tervezet – egy második fejezet – ne kerüljön kiegészítésre sem részletes, sem egyéb módon. Ezt követően elkezdődött az a munka, amely döntés következményeként az Alapszabályból törölni kell a Versenyszabályzatra utalást. Az ezzel kapcsolatos előterjesztés megtörtént, az írásbeli beadvány mellékleteként csatolták, ebben a kérdésben a Küldöttgyűlés fog dönteni. A 2007 tavaszi küldöttgyűlésen formálisan nem került sor arra, hogy a Versenyszabályzattal kapcsolatos korábbi határozatokat hatályon kívül helyezték. Tartalmilag elfogadásra került az a verzió, hogy nincs szükség ilyen Versenyszabályzatra, a döntés véglegesen a 2007. decemberi küldöttgyűlésen történik majd meg, ahová előterjesztés készül a korábbi határozatok hatályon kívül helyezését indítványozva.
91. Lépéseket tettek annak érdekében, hogy a jogszabályból is töröljék azt, hogy a Kamarának Versenyszabályzata van. Sajnos ez nehezebbnek bizonyult, mint gondolták, hiszen a kamarai törvény részben 2007. szeptember 1-jén, részben 2008. január 1-jén hatályba lépő módosításaira tekintettel ez egy frissen módosított jogszabály, amelyhez nehezebben „nyúl hozzá” a jogalkotó. Ezért azt próbálták elérni, hogy a költségvetési törvény mellékleteként kerüljön elfogadásra egy módosító szabály. Erre nem kerül sor 2007 év végén, valószínűleg más módon, kicsit később lehet elérni azt a célt, hogy a jogszabály ne is tegye kötelezővé a Kamarának, hogy Versenyszabályzatot alkosson.
92. A Versenyszabályzat tervezete a szabályzatok között sohasem szerepelt a Kamara honlapján; az előterjesztések között szerepelt. Elképzelhető, hogy azt követően is fennmaradt az előterjesztések között a szabályzat tervezett szövege, amikor kiderült, hogy ezt szabályzatként nem fogadta el az akkori Küldöttgyűlés. Az egészen biztos, hogy a honlapon már nem szerepel ez a szöveg. Nagy valószínűséggel akkor „vették le”, amikor a versenyfelügyeleti eljárás során az előzetes álláspontot készhez vették.
93. Nemcsak hogy nem folytattak a Versenyszabályzat alapján fegyelmi-etikai eljárást, de ilyen eljárást nem is kezdeményeztek. Ez többek között azért is volt, mivel a küldöttgyűlésen annak idején igen éles vita mellett nem fogadták el szabályzatként az akkori előterjesztést.
94. A Kamara az építészek közötti verseny tisztaságára felügyel, úgy érzik, hogy az utóbbi években előnyösen változott a versenykörnyezet, főleg a tervpályázatok tekintetében. A nagy, drága közintézményi beruházások tekintetében a Kamara szorgalmazta, hogy minél nyilvánosabbak legyenek az ezek elnyerésére irányuló versenytárgyalások: külföldiek,

Magyarországon élő külföldiek és magyar tervezők is minél nagyobb számban vegyenek részt ezeken a pályázatokon. Így a megrendelő több lehetséges megoldásból könnyebben tudja kiválasztani a számára megfelelőt. A Kamara igyekszik olyankor is rábírní a megrendelőt a versenytárgyalás tartására, hogyha erre őt jogszabály egyébként nem kötelezné – például a Szépművészeti Múzeum bővítése kapcsán. Előfordul, hogy szabályzataikba bekerülnek olyan rendelkezések, amelyek nem mindenben felelnek meg a versenyjog előírásainak, de meggyőződéssel állítja, hogy ezek nem szándékosan kerülnek be a szabályzatba. Éppen ellenkezőleg a Kamarának az a célja, hogy minél erőteljesebb verseny érvényesüljön a tagok között, és ennek érdekében maximálisan igyekszik együttműködni a Versenyhivatallal.

95. Az építészek számára a szerzői jogi törvény számos esetben (pl. épület átalakítása, bővítése, módosítása) a korábbi tervező szerzői hozzájárulását, ill. különböző nyilatkozatainak beszerezését írja elő. Ez nagymértékben befolyásolja az építészeti piaci versenyt. Az ilyen törvényi rendelkezések, ill. a hozzájuk kapcsolódó végrehajtási rendeletek teszik speciálissá az építész szolgáltatók piaci versenyét, amelynek szabályozására a Kamarai törvény felhatalmazása alapján kap jogot és kötelezettséget a Kamara.
96. Felhívta a figyelmet arra, hogy egy erősen változó jogszabályi környezetben kell többek között a szabályzatkötő tevékenységüket megvalósítani, amit az Európai Unió csatlakozás felgyorsított. Ezt kérte figyelembe venni a jelenlegi helyzet és a kifogásolt magatartás megítélésénél.
97. A piaci hatás tekintetében kérte annak figyelembe vételét, hogy a mostani jogszabályváltozásig nem volt mindenki kamarai tag, aki építészeti tevékenység végzésére jogosult lett volna, és rájuk nem is vonatkoztak a szabályok.
98. Arra is felhívta a figyelmet, hogy a honlapon szereplő kifogásolt rendelkezések a tagság jelentős részéhez nem jutottak el, más ügyből kifolyólag tudják, hogy a tagság kb. 60 százalékát ma sem lehet interneten elérni, abban az időszakban, amikor a jogszabálysértés bekövetkezett, még ilyen ellátottság sem lehetett. Ehhez képest tehát a nyomdai úton terjesztett szabályzat jut el a tagokhoz.
99. A Kamara kifogásolta azt, hogy az előzetes álláspont arra következtet egy lábjegyzetből, hogy a Kamara tudott arról, hogy az általa elfogadott módosítás az versenyfelügyeleti aggályokat kelt, noha a lábjegyzet az előterjesztő magánvéleménye volt, és a szabályzat nem került elfogadásra.
100. Felhívta a figyelmet arra, hogy a Kamara árbevétele jelentős részben költségvetésből származó, célfeladatok ellátására kiutalt összeg. Kérte, hogy abban az esetben, hogyha a Versenytanács bírságot szab ki, akkor a tagok által befizetett összegből induljon ki. A tagok évente 38 ezer forint tagdíjat fizetnek, de ez a területi kamarákhoz kerül, és átlagosan csak 30 százaléka jut el ennek az összegnek az Magyar Építész Kamarához.
101. A Kamarának nincsenek információi tagjai árbevételi adatairól. Az építész saját tevékenységének ellenértéke a gyakorlatban nehezen meghatározható, tekintettel arra, hogy egy-egy építész megbízás esetében az építészhez, mint fővállalkozóhoz folyik be a más szakágba tartozó alvállalkozók (pl. mérnökök) szolgáltatási díja is, így egy-egy megbízás ellenértéként nyújtott vállalkozási díj nemcsak az építész bevételeit mutatja.

102. Eljárás alá vont jelezte, hogy bizonyítási indítványként becsatolná záros határidőben a 2002. november 29-i küldöttgyűlés jegyzőkönyvét annak érdekében, hogy az Etikai és Fegyelmi Szabályzat módosításával kapcsolatos körülmények tisztázódjanak.

VI.

A vizsgálati jelentés

103. A vizsgáló álláspontja szerint a Tpv. 11. § (1) bekezdésébe és az EKSZ 81. cikk (1) bekezdésébe ütköznek a Magyar Építész Kamara alábbi rendelkezései:
- az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2003. március 1-jétől 2005. január 31-ig hatályos változatának 3.8. és 4.2. pontjai valamint
 - a 2003-as Díjszámítási Szabályzat 2005. január 31-ig hatályos változata I-IV. kötetei = Előszavának 6., 9. és 13. bekezdései, és = IV. részének 1-3. bekezdései.
104. Tekintettel arra, hogy ezen kifogásolt rendelkezések az építészeti szolgáltatások piacán folyó versenyt már nem korlátozzák, mivel azok 2005. február 1-jével hatályon kívül helyezésre kerültek, a vizsgálók nem indítványozták az eljáró versenytanácsnak, hogy tiltsa el az eljárás alá vontat a jogsértő magatartás további folytatásától. Ugyanezen okból és azon tényből kifolyólag, hogy a Kamara 2003-2005. között nem folytatott etikai-fegyelmi eljárást a tagokkal szemben a kifogásolt rendelkezések megsértése miatt, a vizsgálók nem indítványozták bírság kiszabását az eljárás alá vonttal szemben.
105. A vizsgálók javasolták az eljáró versenytanács számára annak megállapítását, hogy az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2005. február 1-jétől 2005. május 31-ig, valamint 2005. június 1-jétől jelenleg is hatályos változatának 5.8. és 4.1. pontjai, illetve a 2003-as Díjszámítási Szabályzat 2005. február 1-jétől jelenleg is hatályos változatának I-IV. kötetei Előszavának 6., 9. és 13. bekezdései valamint a IV. rész 1-3. bekezdései együttesen nem ütköznek a Tpv. 11. § (1) bekezdésében foglalt tilalomba, ezenfelül az EKSZ 81. cikk (1) bekezdésében meghatározott tiltás feltételei nem állnak fenn, így nincs ok az eljárás további folytatására, ily módon ebben a tekintetben az eljárás megszüntetése indokolt.

VII.

Jogi háttér

106. A Tpv. 1. § (1) bekezdése értelmében e törvény hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak (a továbbiakban együtt: vállalkozás) a Magyar Köztársaság területén tanúsított piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik. A (2) bekezdés alapján az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban: EKSZ) 81. és 82. cikkének alkalmazása során az e cikkek hatálya alá tartozó piaci magatartásra is e törvény eljárási rendelkezéseit kell alkalmazni akkor, ha a Szerződés 81. és 82. cikkében foglalt versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK tanácsi rendelet alapján a Gazdasági Versenyhivatal eljárásának van helye.
107. A Tpv. 11. § (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki.

108. A Tpv. 13. §-a alapján nem esik a tilalom alá a megállapodás, ha csekély jelentőségű. Csekély jelentőségű a megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az együttes részesedése az érintett piacon a tíz százalékot nem haladja meg, kivéve, ha az
- a) a vételi vagy az eladási árak versenytársak közötti közvetlen vagy közvetett meghatározására, vagy
 - b) a piac versenytársak által történő felosztására vonatkozik.
109. Az EKSz 81. cikke (1) bekezdése értelmében a közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.
110. A Tpv. 14. §-a szerint az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és földrajzi terület figyelembe vételével kell meghatározni. A megállapodás tárgyát alkotó árun túlmenően figyelembe kell venni az azt – a felhasználási célra, az árra, a minőségre és teljesítés feltételeire tekintettel – ésszerűen helyettesítő árukat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait. E § értelmében földrajzi terület az, amelyen kívül
- a) a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy
 - b) az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.
111. A Tpv. 16. §-a alapján a megállapodások meghatározott csoportját a Kormány rendeletben mentesítheti a 11. §-ban foglalt tilalom alól. A Kormány a megállapodások csoportos mentesüléséről a törvény 17. §-ában foglalt szempontok figyelembevételével rendelkezhet.
112. A Tpv. 17. §-a értelmében mentesül a 11. §-ban foglalt tilalom alól a megállapodás, ha
- a) az hozzájárul a termelés vagy a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, vagy a műszaki vagy a gazdasági fejlődés előmozdításához, vagy a környezetvédelmi helyzet vagy a versenyképesség javulásához;
 - b) a megállapodásból származó előnyök méltányos része a fogyasztóhoz jut;
 - c) a gazdasági verseny velejáró korlátozása vagy kizárása a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket nem haladja meg; és
 - d) nem teszi lehetővé az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban a verseny kizárását.
113. A Tpv. 20. §-a szerint annak bizonyítása, hogy a megállapodás a tilalom alól a 17. § alapján mentesül azt terheli, aki a mentesülésre hivatkozik.
114. Az EKSz 81. cikk (3) bekezdése értelmében az (1) bekezdés rendelkezéseinek alkalmazásától el lehet tekinteni az olyan esetekben, amikor
- a) a vállalkozások közötti megállapodás vagy megállapodások csoportja;
 - b) a vállalkozások társulásai által hozott döntés vagy döntések csoportja;
 - c) az összehangolt magatartás vagy összehangolt magatartások csoportja
- hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő előnyből anélkül, hogy
- a) az érintett vállalkozásokra olyan korlátozásokat róna, amelyek e célok eléréséhez nélkülözhetetlenek;

b) lehetővé tenné ezen vállalkozásoknak, hogy a kérdéses áruk jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt.

115. A Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljáró versenytanács a vizsgáló jelentésének kézhezvételét követően az eljárást végzéssel megszünteti, ha a vizsgálat elrendelésére okot adó, a 70. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn, tovább akkor, ha a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénysértés, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény; az eljárást megszüntető végzéssel szemben külön jogorvoslatnak van helye.
116. Az eljáró versenytanács határozatában a Tpvt. 77. § (1) bekezdés d) pontja értelmében megállapíthatja a magatartás törvénybe ütközését, az i) pont szerint megállapíthatja, hogy a magatartás nem ütközik a törvénybe.
117. A Tpvt. 78. §-a szerint az eljáró versenytanács bírságot szabhat ki azzal szemben, aki e törvény rendelkezéseit megsérti. A vállalkozások társadalmi szervezetével, a köztestülettel, az egyesüléssel és más hasonló szervezettel szemben kiszabott bírság összege legfeljebb a tagvállalkozások előző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet. A bírság összegét az eset összes körülményeire – így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felek piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítására – tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztói érdekek sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.
118. A Tpvt. 78. § (6) bekezdése 2005. november 1-je óta lehetővé teszi, hogy amennyiben a vele szemben kiszabott bírságot a vállalkozások társadalmi szervezete, köztestülete, egyesülése vagy más hasonló szervezete önként nem fizeti meg, és a végrehajtás sem vezet eredményre, az eljáró versenytanács külön végzéssel a bírság megfizetésére a jogsértő döntés meghozatalában résztvevő, a határozatban ekként nevesített tagvállalkozást egyetemlegesen kötelezi.

VIII. Jogi előkérdések

VIII.1. A Kamara szabályzatalkotó tevékenysége és a versenyjog hatálya

VIII.1.1. Személyi hatály

119. A jelen verseny felügyeleti eljárásban az eljáró versenytanácsnak elsőként azt kell megállapítania, hogy az eljárás alá vont Etikai-fegyelmi Szabályzatának és egyéb szabályzatainak rendelkezései vizsgálat tárgyává tehetőek-e a Tpvt. 11. §-a és az EKSz 81. cikke alapján. Ennek eldöntéséhez az építészeti tevékenység, az eljárás alá vont Kamara és a szabályzatok rendelkezéseinek külön-külön történő minősítése indokolt versenyjogi szempontok alapján.
120. Az építészek szakmai tevékenységük során ügyfelük, megbízójuk képviselőjében, annak meghatalmazottjaként, az ügyfél és az építészeti érdekeinek képviselőjeként járnak el, tevékenységükért megbízási díj illeti meg őket. A tevékenységet saját kockázatokra végzik. Így az építészek a Tpvt. szerint vállalkozásnak minősülnek.

121. A Magyar Építész Kamara az építészek országos feladat- és hatáskörrel rendelkező köztestülete⁴⁰, így a Tptv. 11. § (1) bekezdése által tilalmazott megállapodások, azaz a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése szempontjából az eljárás alá vont köztestületnek minősül.

122. Az Európai Közösségek Bíróságának (a továbbiakban: EKB) kialakult joggyakorlata szerint a vállalkozás fogalma kiterjed minden olyan szereplőre, aki gazdasági tevékenységet folytat, függetlenül annak jogi helyzetétől és finanszírozási módjától.⁴¹ Bármely tevékenység, amely áruk és szolgáltatások nyújtását jelenti, gazdasági tevékenységnek minősül.⁴² Egy tevékenység gazdaságinak mondható, amennyiben elméletileg lehetséges annak folytatása profitszerzési céllal magántulajdonú vállalkozás számára.⁴³ Az a tény, hogy a nyújtott szolgáltatás bonyolult, specializált és szellemi, valamint gyakorlása szabályozás alá esik, nem változtat ezen a minősítésen.⁴⁴ Amennyiben a szolgáltatás nyújtója viseli a szolgáltatáshoz kapcsolódó pénzügyi kockázatot (vagyis a veszteségeket neki kell fedeznie, ha a kiadások meghaladják a bevételeket), akkor versenyjogi értelemben vett vállalkozásról beszélhetünk.⁴⁵ Az építészeti tevékenység gazdasági tevékenység. Az építész megbízás alapján végzi tevékenységét díjazás ellenében. Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely alapján az építészeti tevékenységből adódó pénzügyi kockázatot valaki másnak, nem pedig az azt nyújtó építésznek kellene viselni. Az építészeti tevékenység gazdasági jellegét támasztja alá az is, hogy azt a Ptk. 685. § c) pontja szerinti gazdálkodó szervezet és más jogi személy is végezheti a Kamarai törvény feltételeinek megfelelő alkalmazottja vagy tagja útján. A fentiek alapján egyértelmű, hogy az építészeti tevékenység gazdasági tevékenység, vagyis az építész az EKSz 81. cikke szerinti vállalkozásnak minősül.

123. Az eljárás alá vont vállalkozás – az előző pontban foglaltakra figyelemmel - vállalkozások társulásának minősül az EKSz 81. cikke szerint.

VIII. 1.2. Tárgyi hatály

VIII. 1.2.1. Szabályzatalkotó tevékenység

124. A köztestületnek minősülő Kamara küldöttgyűlésének kizárólagos hatáskörébe tartozó Etikai-fegyelmi szabályzat, díjszámítási szabályzatok elfogadása és a versenyszabályzat

⁴⁰ Kamarai tv. 2. § (2) bekezdés

⁴¹ C-41/90 ügy Höfner és Elser kontra Macrotron GmbH [EBHT 1991., I-1979. o., 21. pont];

C-159/91 és C-160/91 egyesített ügyek Poucet és Pistre kontra Assurances Generales de France (a továbbiakban „Poucet ügy”) [EBHT 1993., I-637. o., 17. pont];

C-244/94 ügy Fédération Française des Sociétés d’Assurance és mások kontra Ministère de l’Agriculture et de la Pêche [EBHT 1995., I-4013. o., 14. pont];

C-55/96 ügy Job Centre II [EBHT 1997., I-7119. o., 21. pont];

C-67/96 ügy Albany International BV kontra Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie (a továbbiakban „Albany ügy”) [EBHT 1999., I-5751. o., 77. pont].

⁴² 118/85 ügy Bizottság kontra Olaszország [EBHT 1987., 2599. o., 7. pont];

C-35/96 ügy Bizottság kontra Olaszország (továbbiakban „CNSD ügy”) [EBHT 1998., I-3851. o., 36. pont].

⁴³ Tesauro főtanácsnok véleménye a Poucet ügyben 8. pont; illetve a C-364/92 ügy SAT Fluggesellschaft kontra Eurocontrol (a továbbiakban „SAT ügy”) [EBHT 1994., I-43. o., 9. pont]; Jacobs főtanácsnok véleménye az Albany ügyben 311. pont.

⁴⁴ Lásd CNSD ügy 38. pont;

C-180-184/98 egyesített ügyek Pavel Pavlov és mások kontra Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten [EBHT 2000., I-6451. o., 77. pont];

Wouters ügy 49. pont.

⁴⁵ Lásd Wouters ügy 48. pont; CNSD ügy 37. pont; Léger főtanácsnok véleménye a Wouters ügyben 51. pont; vagy a Bizottság 1999. április 7-i 1999/267/EK határozata a Szerződés 85. cikke szerinti eljárásban (IV/36.147 EPI etikai kódex) (továbbiakban „EPI ügy”) 23. bekezdés.

tervezetének megalkotása és ajánlásként való közzététele köztisztviselési döntésnek minősül, amely a Tptv. 11. §-a alapján tiltott, ha az a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet ki, illetve fejt ki.

125. A Kamara felett az általános törvényességi felügyeletet a regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter gyakorolja. A miniszter, mint a Ket.-ben foglaltak szerinti felügyeleti szerv, jogosult hivatalból megvizsgálni a Kamara hatósági eljárásait és annak döntéseit. A miniszter törvényességi felügyeleti joga azonban nem terjed ki az olyan ügyekre, amelyekben egyébként bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye.
126. Mindezek alapján a Kamara Etikai-fegyelmi szabályzata, díjszámítási szabályzatai és versenyszabályzatának tervezete, mint köztisztviselési döntések a Tptv. 11. §-a alapján vizsgálhatók. A versenyjogi gyakorlat ételmében a jogsértés megállapításához az is elegendő, ha a meghozott döntések alkalmasak a versenykorlátozó hatás kiváltására, ebben a tekintetben irreleváns, ha a döntések tényleges hatást nem váltottak ki.⁴⁶

VIII.1.2.2. Állami döntés – vállalkozói döntés

127. A Kamara szabályzatalkotó tevékenységének minősítése kapcsán – az építészeti tevékenység szabályozott jellegéből adódóan – leginkább az vizsgálandó, hogy esetleg állami döntéssel állunk-e szemben. Igenlő válasz esetén nem beszélhetnénk vállalkozások társulásának döntéséről. Ebben a körben szükséges annak megállapítása, hogy az Etikai-fegyelmi szabályzat, díjszámítási szabályzatok és a versenyszabályzat tervezetének megalkotása során a Kamara, mint vállalkozások társulása járt el, vagy a rendelkezések megalkotása során állami feladatot látott el rá delegált jogkörében. Ugyanakkor azt is vizsgálni szükséges, hogy fennállhatnak-e más egyéb olyan körülmények, amelyek alapján szintén nem lenne megállapítható gazdaság tevékenység folytatása, következésképpen nem beszélhetnénk vállalkozások társulásáról.
128. A *Wouters ügyben* kifejtettek szerint a versenyjog nem alkalmazható olyan tevékenységre, amelyik közhatalmi szervek jogköreinek gyakorlásához kapcsolódik.⁴⁷ Ebben az esetben ugyanis a magatartás tisztán közhatalmi jelleggel rendelkező állami döntés, vagyis nincsen gazdasági tevékenység, következésképpen vállalkozásról sem beszélhetünk, így hiányzik a 81. cikk egyik eleme, nem alkalmazhatóak a versenyjogi rendelkezések.⁴⁸
129. Az EKB több elemet vizsgál annak eldöntéséhez, hogy vajon állami döntésnek minősül-e egy magatartás. Ezek az elemek: a döntésben résztvevő személyek köre, a döntésben szerepet játszó értékelési szempontok, illetve az állam ellenőrzése, hatása a döntés végső változatára.
- a. Szempont lehet, hogy a döntésben résztvevőket ki delegálja, választja az adott testületbe⁴⁹, és annak tagjai mennyire tekinthetők függetlennek az esetlegesen őket

⁴⁶ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K.30.181/2004/5. számú ítéletét a Vj-112/2003. sz. ügyben

⁴⁷ SAT ügy 30. pont; és C-343/95 ügy Diego Cali & Figli kontra Servizi Ecologici Porto di Genoa (SEPG) [EBHT 1997., I-1547. o., 22. és 23. pont].

⁴⁸ Sem a vállalatokra vonatkozó, sem a tagállamokra vonatkozó versenyszabályok nem alkalmazhatóak.

⁴⁹ Lásd pl. C-185/91 ügy Bundesanstalt für den Güterfernverkehr kontra Gebrüder Reiff GmbH & Co. KG. (a továbbiakban „Reiff ügy”) [EBHT 1993., I-5801. o., 17. és 19. pont]; C-153/93 ügy Bundesrepublik Deutschland kontra Delta Schiffahrts- und Speditionsgesellschaft mbH (a továbbiakban „Delta ügy”) [EBHT 1994., I-2517. o., 16. pont]; C-140-142/94 egyesített ügyek DIP SpA kontra Comune di Bassano del Grappa, LIDL Italia Srl kontra Comune di Chioggia és Lingral Srl kontra Comune di Chioggia (a továbbiakban „DIP ügy”) [EBHT 1995., I-3257. o., 18. és 19. pont].

delegáló, vagy jelölő magán szereplőktől.⁵⁰ Az állami döntés jelleget erősíti, ha állami szerv delegálta a döntéshozókat, vagy, ha piaci szereplők jelölték őket, de tőlük független szerepet játszanak, utasítást nem fogadhatnak el tőlük.

- b. Az értékelési szempontok esetében az erősíti az állami döntés jelleget, ha a közérdekre kell tekintettel lenni a döntésnél. A közérdek tekintetbe vételének minősült a Reiff vagy Delta ügyekben⁵¹ az, hogy a döntés meghozatala során a szereplőknek nem csak saját ágazatuk érdekeit kellett figyelembe venni, hanem más ágazatokét is, vagy a szolgáltatás igénybevevőinek érdekét. A Reiff ügyben például a fuvarozói díjak megállapításánál a fuvarozói érdekek mellett figyelemmel kellett lenni a mezőgazdasági ágazat, a kis- és középvállalkozások, vagy gazdaságilag gyengébb területek érdekeire is.
- c. Végül az állami ellenőrzés akkor érvényesül a döntés kapcsán, ha az állam nem delegálta hatáskörét a magán szereplőkre. Ez fennállhat, amennyiben az állam képviselője maga is részt vehet a folyamatban, vagy befolyást gyakorolhat a döntéshozók személyére, de leginkább akkor, ha saját döntésével helyettesítheti a felek döntését, amennyiben az nem felel meg a közérdeknek.⁵²

130. Ezt az esetjogi irányt követte az EKB a *CNSD ügyben*, ahol egy kamarai jellegű szervezet, az olasz vámügynökök szakmai szervezete kapcsán alkalmazta a fenti feltételeket. Az EKB az alábbi körülményekre figyelemmel tekintette vállalkozások társulásának a CNSD-t:

- a) Tagsága kizárólag a szakma képviselőiből áll össze, a felügyeletet ellátó miniszter, mint az állam képviselője, nincs hatással sem az elnök, sem a tagság kinevezésére, összetételére.
- b) A jogszabályokban nem volt olyan rendelkezés, amely megakadályozta volna, hogy a tagok döntésüknél kizárólagosan saját érdekeiket vegyék figyelembe. Semmi nem írta elő, nem bátorította a tagságot, hogy a közérdeket figyelembe vegye.
- c) Az állami ellenőrzés sem érvényesült, hiszen az olasz állam egyértelműen lemondott arról, hogy bármilyen hatást gyakoroljon a döntésre.

A CNSD mint szakmai szervezet döntése tehát nem minősült államinak, sokkal inkább vállalkozások társulásának döntése.⁵³

131. A *Wouters ügyben* az EKB a Holland Ügyvédi Kamara esetében alkalmazta a feltételeket. A Holland Kamara valamennyi vezető szerve a tagok közül kizárólag a tagok által választott személyekből tevődik össze. Döntései meghozatalakor a Holland Kamara nem köteles a közérdek figyelembevételére.⁵⁴ Bár az állami döntés kérdésével nem foglalkozott kifejezetten az ítélet általánosságban tett egy igen fontos kijelentést.⁵⁵ Ezek szerint amennyiben egy tagállam szabályozói jogkört ad egy szakmai szervezetnek, pontosan meghatározza, hogy melyek a közérdek kritériumai és fenntartja magának a végső döntés eszközét, akkor a szervezet döntései állami intézkedésnek minősülnek is kikerülnek a vállalati versenyjog hatálya alól.

132. A kamarai Etikai-fegyelmi szabályzat, a díjszámítási szabályzatok és a versenyszabályzat tervezetének megalkotását az EKB állami döntéssel kapcsolatos szempontjai szerint vizsgálva az alábbi megállapítások tehetők.

⁵⁰ Lásd pl. Reiff ügy 17. pont; Delta ügy 16. pont; DIP ügy 18. pont.

⁵¹ Reiff ügy 17. pont; Delta ügy 18. pont; lásd még DIP ügy 18. pont.

⁵² Lásd pl. Reiff ügy 22. pont; Delta ügy 21. pont.

⁵³ CNSD ügy 41-44., és 55. pontok.

⁵⁴ Wouters ügy 62. pont.

⁵⁵ Wouters ügy 68. pont.

- a. Az Etikai-fegyelmi szabályzatot, a díjszámítási szabályzatokat, a Kamara küldöttgyűlése, mint legfőbb döntéshozó szerv hozza meg, és a versenyszabályzat ajánlásként való elfogadása is a küldöttgyűlés döntése volt. A küldöttgyűlés a területi kamarák, valamint a szakmai tagozatok szavazati joggal rendelkező küldötteiből áll. A helyi szervezetek a fővárosban és megyékben székhellyel, vagy lakóhellyel rendelkező kamarai tagok részvételével működnek.
- b. A Kamara további szerve az országos elnökség, mely a legfőbb ügyintéző szerv, tagjai az elnök, alelnök(ök) és elnökségi tagok, akiket a küldöttgyűlés választ meg. A Kamara tisztségviselői szintén a Kamara tagjai közül kerülnek ki. Megállapítható tehát, hogy a Kamara, legfőbb döntéshozó szerve, illetve az elnökség, vagy a Kamara tisztségviselői az építési szakma gyakorlóiból állnak, kinevezésükre, megválasztásukra, tagságukra semmilyen befolyást nem gyakorol az állam.⁵⁶
- c. A szabályozói jogkör kapcsán csak annyit mond a Kamarai törvény már említett 14. § (1) bekezdése, hogy az etikai-fegyelmi, verseny- és díjszámítási szabályzat elfogadása a küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik, annak tartalma azonban nincs részletesebben meghatározva. A Kamarai törvény egyetlen olyan rendelkezést sem tartalmaz, amely részletesen meghatározná a döntésnél figyelembe veendő közérdek kritériumait, vagy arra kötelezná, bátorítaná a küldöttgyűlést, hogy azokat döntésénél figyelembe vegye. Szintén nincs olyan rendelkezés a Kamarai törvényben, amely akadályát képezné annak, hogy a Kamara kizárólag a szakma érdekét szolgáló döntést hozhasson.⁵⁷ Megállapítható tehát, hogy az etikai-fegyelmi szabályzat, a versenyszabályzat és a díjszámítási szabályzat a szakma képviselőinek azon szándékát fejezi ki, hogy gazdasági tevékenységük folytatása során meghatározott módon cselekedjenek.⁵⁸
- d. A döntés végső meghozatalának kritériuma kapcsán a törvényességi felügyelet szerepe kerülhet szóba. A Kamarai törvény törvényességi felügyeletre vonatkozó rendelkezései szerint, a miniszter törvényességi felügyeleti joga nem terjed ki az olyan ügyekre, amelyekben közigazgatási hatósági eljárásnak van helye, azaz amilyenek egy esetleges versenyjogi jogsértés esetén indított versenyfelügyeleti eljárás is minősül. Ebből adódóan az sem állítható, hogy a törvényességi felügyelet révén az állam fenntartotta magának a végső döntés meghozatalának jogát.

133. Fentiekre tekintettel megállapítható, hogy a közösségi jog egyetlen olyan feltétele sem teljesül a Kamara etikai-fegyelmi szabályzatának, versenyszabályzat tervezetének, valamint díjszámítási szabályzatának meghozatala kapcsán, amelyre tekintettel azt közhatalmi jelleggel rendelkező állami intézkedésnek lehetne minősíteni. A Kamara etikai-fegyelmi, díjszámítási szabályzata és versenyszabályzat tervezete egyértelműen az építészeti tevékenységre, mint gazdasági tevékenységre, s ezáltal a gazdasági szférára hatást gyakorló szabályzatok, melyek az EKSz 81. cikkének (1) bekezdése szerinti vállalkozások társulása által hozott döntéseknek minősülnek.

VIII. 2. A tagállamok közötti kereskedelem érintettsége

VIII. 2. 1. Egy tagállam teljes területére kiterjedő szabályozás

134. A tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására alkalmas megállapodás fogalma hivatott a versenyjogban meghatározni a nemzeti és közösségi jog alkalmazása közötti

⁵⁶ Lásd Wouters ügy 61. pont.

⁵⁷ Lásd CNSD ügy 41. pont.

⁵⁸ Wouters ügy 64. pont.

választóvonalat.⁵⁹ A *Wouters ügyben* hozott ítélet 95. pontja szerint bármely megállapodás, döntés vagy összehangolt magatartás, amely egy tagállam egész területére kiterjed, természeténél fogva azzal a hatással jár, hogy a piacok nemzeti alapon történő felosztását erősíti és így megakadályozza az EK Sz egyik céljaként tekintett kölcsönös gazdasági interpenetrációt.⁶⁰

135. A tagállamok közötti kereskedelem érintettségét támasztja alá, hogy a Bizottságnak a szakmai szolgáltatásokról kiadott Jelentése szerint „a szakmai szabályozások legalább akkor alkalmasak a tagállamok közötti kereskedelem jelentős befolyásolására, ha az adott szabályozás egy egész országra kiterjed”.⁶¹
136. Tekintettel arra, hogy a szabályozás⁶² alapján a Kamara az építészek országos szervezete és a Kamara tagjainak kötelességük, hogy megtartsák az annak szabályzataiban foglaltakat, megállapítható, hogy a küldöttgyűlés által elfogadott etikai-fegyelmi, valamint díjszámítási szabályzatai és a versenyszabályzat tervezete országosan valamennyi építészre kötelezőek, és a versenyszabályzat tervezete az ország valamennyi építésze tekintetében ajánlásként érvényesült. Ebből következően a vállalkozások társulásának döntése Magyarország, mint tagállam egész területére kiterjed. Ezek alapján megállapítható, hogy teljesül az EKB joggyakorlatában kialakult azon feltétel, miszerint a tagállamok közötti kereskedelem érintettségéhez elegendő, ha jogi vagy ténybeli objektív tényezők egy csoportja alapján kellő mértékű valószínűséggel előrelátható, hogy egy megállapodás, illetve magatartás közvetlen vagy közvetett, tényleges vagy potenciális hatást gyakorolhat a tagállamok közötti kereskedelem jellegére.⁶³
137. Az érintettség fogalmáról szóló bizottsági közlemény⁶⁴ 53. pontja alapján a tagállamok közötti kereskedelemre hatást gyakorolni már jellegüknél fogva is képes megállapodások, vagyis a *Wouters ügy* 95. pontja szerinti, egy tagállam egész területére kiterjedő bármely döntés esetében is vélelmezhető az érzékelhető hatás, ha a felek piaci részesedése túllépi az érintett piacon az 5 százalékot. Figyelembe véve, hogy a Kamarának valamennyi magyar építész, illetve letelepedési szándékkal tevékenységet folytató EGT állampolgár a tagja, az 5 százalék túllépése megállapítható.

VIII. 2. 2. A tervezői tevékenység határon átnyúló jellege

138. Magyarország az Európai Unióhoz történő csatlakozásával megnyílt a lehetőség az egyes tagállamok építészei előtt,⁶⁵ hogy az EK Sz-ben biztosított jogaikkal élve más tagállamokban, letelepedési szándékkal vagy meghatározott ideig letelepedési szándék nélkül gyakorolják szakmájukat. A közösségi jogban elfogadott idevonatkozó irányelvek⁶⁶ alapján megalkotott nemzeti jogszabályok, jelen esetben a Kamarai törvény rendezi ennek feltételeit.

⁵⁹ 56 és 58/64 ügy *Établissements Consten S.à.R.L. and Grundig-Verkaufs-GmbH kontra Bizottság* [EBHT 1966., 299. o.]

⁶⁰ 8/72 ügy *Vereeniging van Cementhandelaren kontra Bizottság* [EBHT 1972., 977. o., 29. pont]; 42/84 ügy *Remia és mások kontra Bizottság* [EBHT 1985., 2545. o., 22. pont]; és CNSD ügy 48. pont

⁶¹ Bizottsági Jelentés 73. pont

⁶² Kamarai tv. 2. §

⁶³ 56/65 ügy *Société Technique Minière (L.T.M.) kontra Maschinenbau Ulm GmbH (M.B.U.)* (a továbbiakban „Technique Minière ügy”) [EBHT 1966., 337. o.]

⁶⁴ A Bizottság Közleménye, Iránymutatás a kereskedelemre gyakorolt hatásnak a Szerződés 81. és 82. cikke szerinti fogalmáról (2004/C 101/07)

⁶⁵ Ide értve valamennyi EGT állampolgárt.

⁶⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/36/EK irányelve (2005. szeptember 7.) a szakmai képesítések elismeréséről, HL L 255., 2005.9.30., 22—142. o.;

A Tanács 89/48/EGK irányelve (1988. december 21.) a legalább hároméves szakoktatást és szakképzést lezáró felsőfokú oklevelek elismerésének általános rendszeréről, HL L 19., 1989.1.24., 16—23. o.;

139. A Kamara tájékoztatása szerint a letelepedési szándékkal, illetve anélkül tevékenységüket Magyarországon gyakorolni kívánó építészek száma jelenleg nem jelentős, de amint a fenti ismertetésből látszik a tevékenység gyakorlásának és a magyar piacon való megjelenésnek a jogi feltételei adottak, annak nincsenek akadályai. A szabályozás célja, hogy a nemzeti határok mentén történő felosztottságot megszüntesse és segítse a belső piac megvalósulását. Mivel letelepedésnél kötelező a kamarai tagság, így az etikai-fegyelmi, valamint a díjszámítási szabályzatai és a versenyszabályzat tervezete a letelepedett építészekre is vonatkozik, tehát ebben a tekintetben is megállapítható, hogy a magatartás hatást gyakorolhat a tagállamok közötti kereskedelemre.

VIII. 3. A Kamarai szabályzatok értékelése az EKSz. 81. cikkének (1) bekezdése, valamint a Tpv. 11. §-ának (1) bekezdése alapján

140. Az építészeti tevékenység olyan szellemi szabadfoglalkozás, mely hasonlóan más szakmai szolgáltatásokhoz (jogi, egészségügyi, műszaki, számviteli szakmák), fontos szerepet tölt be a gazdasági versenyképességben, a társadalom számára értékes közjavakat állít elő, s közvetlen hatást gyakorol a fogyasztókra. Az ilyen szakmákra jellemző a nagymértékű szabályozás, vagy állami jogszabályok, vagy a szakmai szervezetek önszabályozása formájában.

141. A szakmai szolgáltatások terén tapasztalható versenyről szóló, a Kamara által is hivatkozott Bizottsági Jelentés szerint három alapvető okból lehet szükség a szabadfoglalkozások valamiféle szabályozására: a fogyasztók és szolgáltatók közötti információs aszimmetria, az externáliák, valamint amiatt, hogy az egyes szakmai szolgáltatások „közjavakat” állítanak elő, melyek a társadalom egésze számára értéket képviselnek. Így e szabályok célja a szakmai szolgáltatások színvonalának megőrzése és a fogyasztók védelme lehet a szakmai hibákkal szemben. Bár a szabályozások tényleges indokai különbözőek lehetnek, céljuk alapvetően a szolgáltatások piacán fennálló verseny sajátosságaiból eredő problémák kiküszöbölése. A szakmai szabályozásokat ugyanakkor bizonyos esetekben a szükséges és indokolt mértéknél jobban korlátozónak értékeli a Bizottság jelentése.

142. A Bizottság tehát elismeri, hogy bizonyos mértékű szabályozás indokolt a szakmai szolgáltatások terén, azonban úgy véli, hogy bizonyos esetekben egyes hagyományos versenykorlátozó szabályok helyett versenybarátabb mechanizmusokat lehet és kell alkalmazni. Így a Bizottság a szakmai szolgáltatások korlátozásának indokoltságát az arányosság mércéjéhez igazítja, tehát azok csak pontosan meghatározott közérdekű célt szolgálhatnak, nem eredményezve a szükségesnél nagyobb korlátozást.

143. A Bizottsági Jelentés a potenciálisan versenykorlátozó szabályozások között említi a kötelező vagy ajánlott díjtételek megállapítását is. A versenykorlátozó szabályozások a Jelentés szerint általában megszüntethetők vagy korlátozhatják a szolgáltatók közötti versenyt, ezzel csökkenthetik a szakmában dolgozók készítését a költséghatékonyságra, az alacsonyabb árra, jobb minőség elérésére és az innovatív szolgáltatások bevezetésére. Így a Bizottság álláspontja szerint biztosítani kell a szolgáltatók közötti versenyt kevésbé akadályozó, a valós szabályozási célokat és indokokat jobban szolgáló megoldások kialakítását, s felül kell vizsgálni a szabadfoglalkozások területén érvényesülő állami-, és

A Tanács 85/384/EGK irányelve (1985. június 10.) az építészmérnöki oklevelek, bizonyítványok és a képesítés megszerzéséről szóló egyéb tanúsítványok kölcsönös elismeréséről, valamint a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadságának tényleges gyakorlását elősegítő intézkedésekről, HL L 223., 1985.8.21., 15—25. o.;

önszabályozásokat, melyet elsősorban a tagállamok nemzeti hatóságainak feladataként határozott meg.

144. A Jelentés foglalkozik az árörögzítések negatív hatásaival is.⁶⁷ A szakmai szolgáltatások díját a legtöbb tagállamban a szolgáltató és az ügyfél szabad alkufolyamat során állapítja meg. Néhány esetben azonban továbbra is léteznek szabott árak, valamint maximum és minimum árak. A szabott ár vagy minimum ár az a szabályozási eszköz, amely a legtöbb káros hatással lehet a versenyre, mivel eltünteteti vagy komolyan csökkenti a verseny piac által a fogyasztóknak biztosított előnyöket. Egyes szakmai szervezetek szerint a szabott árak az alacsony árszintet biztosító mechanizmusok. Ám a közgazdaságtan elmélete azt mutatja, hogy ha egyébként a piacon verseny van, nem valószínű, hogy az árszabályozás alacsonyabb árakat eredményez, mint a versenyár.
145. A Bizottság Jelentésében utalt rá, hogy a szakmai szervezetek azt az érvet is fel szokták hozni, hogy a szabott árak a szolgáltatás minőségét védik. Ám a szabott árak nem akadályozzák meg, hogy a lelkiismeretlen szolgáltatók rossz minőségű szolgáltatást nyújtsanak. Nem küszöbölik ki azt a pénzügyi ösztönzőt sem, hogy a szolgáltatók csökkentsék a minőséget és a költségeket. Emellett több olyan mechanizmussal is biztosítható a minőség és a fogyasztók védelme, melyek kevésbé korlátozzák a versenyt. Például a szakmai szolgáltatásokról szóló információ elérését és minőségét javító lépések segíthetnek abban, hogy a fogyasztók jól informált vásárlási döntést hozzanak. Az elmúlt két évtized során több tagállam is eltörölte a szabott árakat a szakmai foglalkozások területén. Ez azt sugallja, hogy az árszabályozás nem elengedhetetlen eszköz e szakmákban, és más, kevésbé versenykorlátozó mechanizmusok hatékony eszközt jelenthetnek a megfelelő színvonal fenntartására.
146. A Bizottság továbbra is elkötelezett az ismertetett Jelentésében meghatározott szakmai szolgáltatások reformja iránt, s ösztönzi a tagállami hatóságokat a változtatások végrehajtására. Ennek jegyében tette közé 2005. szeptember 9-én a Bizottság az újabb Közleményét, a Jelentés folytatásaként a szakmai szolgáltatások terén fennálló további reformlehetőségekről.⁶⁸
147. A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa számos - szakmai kamarák ellen folytatott versenyfelügyeleti eljárások során hozott - korábbi határozában rögzítette a kamarai ajánlott árakkal, valamint az árörögzítésekkel kapcsolatos elveit.⁶⁹
148. Így például a Magyar Orvosi Kamarával szemben folytatott versenyfelügyeleti eljárás során hozott versenytanácsi határozat⁷⁰ megállapítása szerint az árverseny nem az egyetlen, de kétség kívül a legfeltűnőbb és a legfontosabb versenyforma. Jelentőségét az adja, hogy a lehetséges legalacsonyabb szinten tartja az árakat, bátorítja a jobb forráskihasználást, javítja a vállalkozások alkalmazkodóképességét és a kínálat és a választék szélesítése révén előnyös a fogyasztók számára is. Ezzel szemben a kötelezően alkalmazandó legalacsonyabb ár kikötése alkalmat teremt arra, hogy a vállalkozás a költségekre érzéketlenül a kívánatosnál és a lehetségesnél magasabb áron, a legrosszabb forráskihasználáshoz alkalmazkodva, a fogyasztóktól a választás lehetőségét megvonva

⁶⁷ Bizottsági Jelentés 31-36. pontjai

⁶⁸ A Bizottság Közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának; Szakmai szolgáltatások – további reformlehetőségek, Brüsszel, 2005. 09. 05. COM (2005) 405 végleges; http://ec.europa.eu/comm/competition/liberal_professions/sec200564_hu.pdf

⁶⁹ Vj-148/1998-es Magyar Könyvvizsgálói Kamara ellen, a Vj-137/1999-es Magyar Orvosi Kamara ellen, a Vj-56/2003-as Debreceni Ügyvédi Kamara ellen, valamint a Vj-98/2004-es Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete és társai ellen folytatott versenyfelügyeleti eljárásokban hozott határozatokban.

⁷⁰ Vj-137/1999/18.

végezze tevékenységét. A Versenytanács álláspontja szerint az átlagos ár a verseny csíráját is megfojthatja.

149. Az ajánlott díjszabások kiadására felhatalmazást adó kamarai törvények maguk sem teszik szükségessé a szolgáltatás minőségére, gyorsaságára, sokrétűségére, az elhelyezés piaci költségeire tekintet nélkül kialakított átlagárak meghatározását. E törvények szándékán és a szükséges, okszerű korlátozás határain túlterjeszkedő szabályozások pedig olyan tilalmakat fogalmazznak meg, amelyek súlyos versenykorlátozást valósítanak meg.
150. A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete és társai ellen folytatott versenyfelügyeleti eljárásban a Versenytanács külön értékelt, hogy az eljárás alá vontak nemcsak minimálárakat jelenítettek meg a díjszámítási szabályzataikban, hanem ehhez kapcsolódóan grafikusai szolgáltatási fajtákat, szorzókat is bevezettek, amelyen túlmenően versenyjogellenes beavatkozásnak minősült az egyéb üzleti feltételek meghatározása, nevezetesen az ellenszolgáltatás igénylésének kikötése. Mindebből azt a következtetést vonták le a Versenytanács, hogy a kifogásolt döntések a professzionális grafikusai szolgáltatás teljes terjedelmére tartalmaztak versenyjogellenes előírásokat, amelyek alkalmasak voltak arra, hogy a tervezőgrafikusok egymásközi versenyét korlátozza.⁷¹
151. A Fővárosi Bíróság Vj-56/2003/18. számú Versenytanácsi határozat felülvizsgálata iránt indított perében hozott ítélete szerint a Közösségeket érintő szegmensek miatt, bár közvetlen jogi kötelezettséget nem keletkeztet, a Bizottság fenti jogértelmezése és állásfoglalása, azonban mérvadó az EKSz 81. és 82. cikkében foglalt versenyszabályok alkalmazása során. Pusztán az, hogy a Bizottság nem tesz konkrét lépéseket, nem rendelkezik szankciókról, az állásfoglalásában foglaltakkal ellentétes tagállami gyakorlat esetében, ez még nem jelenti azt, hogy ezen gyakorlat, vagy tagállami magatartás ne lehetne ellentétes az EKSz fenti rendelkezéseivel. Miután a felperes által befolyásolni kívánt tevékenységnek 2004. május 1-et követően lehet közösségi jogi, közösségi színterű vonatkozása, e körben relevanciával bír a Közösségek Bíróságának jogértelmezése is. Megállapítható tehát az a tendencia, amit 2004. május 1-jét követően a közösségi jog hazai trendje is megerősít, ami a felperesi jellegű ajánlások visszaszorítására, illetve megszüntetésére irányul.⁷²

VIII. 4. A *Wouters* kivétel

152. A *Wouters* ügyben hozott ítélet 57. pontjában az EKB kifejtette, hogy a közösségi versenyjog nem alkalmazható olyan tevékenységre, amely természeténél, céljánál és a rá vonatkozó szabályok folytán nem tartozik a gazdasági tevékenység körébe.⁷³ Ilyen tevékenységnek tekinthető a szolidaritás elvére épülő társadalombiztosítási szolgáltatás, ami kizárólag szociális feladatok teljesítését jelenti.
153. A *Wouters* ügyben hozott ítéletében az EKB kimondta, hogy egy szakmai szövetség nem minden, a tagok szabadságát korlátozó, döntése ütközik a 81. cikkben meghatározott tilalomba. A *Wouters* ügy 97. pontja szerint:
- „[...] nem minden, a felek, vagy a felek egyikének cselekvési szabadságát korlátozó vállalkozások közötti megállapodás, vagy vállalkozások társulásának döntése esik szükségszerűen a Szerződés [81.] cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott tilalom alá. Ezen rendelkezés konkrét esetben történő alkalmazásakor elsősorban arra kell tekintettel*

⁷¹ Vj-98/2004/37.

⁷² Fővárosi Bíróság 3.K.377/2005/11.

⁷³ Poucet ügy 18. és 19. pont.

lenni, hogy milyen az a környezet, amelyben a vállalkozások társulásának döntése született, vagy amelyben hatásait kifejti. Különösen figyelembe kell venni a döntés céljait, amelyek jelen esetben a szervezeti viszonyok, végzettség, szakmai etika, felügyelet és felelősség szabályozásának szükségességével kapcsolatosak, annak érdekében, hogy a jogi szolgáltatások végső fogyasztói és a megfelelő igazságszolgáltatás számára biztosítva legyenek az integritáshoz és tapasztalathoz kapcsolódó kívánatos garanciák (ehhez lásd C-3/95 ügy Reisebüro Broede [EBHT 1996. I-6511. o., 38. pont]). Azt szükséges vizsgálni, hogy a döntésből következő versenykorlátozó hatások feltétlenül kapcsolódnak-e ezen célok eléréséhez.”

154. A *Wouters* ügy 110. pontja szerint a Holland Ügyvédi Kamara által 1993-ban elfogadott rendelet:

„[...] nem sérti a Szerződés [81.] cikkének (1) bekezdését, mert ez a testület ésszerűen gondolhatta, hogy a rendelet, a szükség szerint benne rejlő versenykorlátozó hatások ellenére, elengedhetetlen a jogi szakma megfelelő gyakorlásához, ahogy az az érintett tagállamban meg volt szervezve.”

155. Az ügy neve után egyszerűen csak *Wouters* kivételnek hívott koncepció alapján egy versenykorlátozó magatartás nem esik a 81. cikk (1) bekezdésének tilalma alá, amennyiben a döntést hozó szerv joggal gondolhatja, hogy az elengedhetetlenül szükséges valamilyen méltányolható, közérdeken alapuló szabályozási cél elérése érdekében. A *Wouters* kivétel kapcsán fontos megjegyezni, hogy az kizárólag valamilyen nem verseny szempont fennállása esetén alkalmazható, hiszen a versenykorlátozó hatásokkal szembeállítható versenyelőnyök mérlegelésének mechanizmusa a 81. cikk (3) bekezdése.

156. A *Wouters* kivétel nem értelmezhető úgy, mint ami blanketta mentességet ad a jogi szakmának a versenyszabályok alkalmazása alól, és úgy sem, hogy az a szakmai szolgáltatások valamennyi etikai szabályát kritika nélkül mentesíti. Valójában bármilyen szabályozási igényre alkalmazható.⁷⁴ Azonban minden esetben konkrét vizsgálatot igényel az elérni kívánt cél, a korlátozás indokoltsága és arányossága.⁷⁵

157. Esetünkben tehát, ha van egy közérdekű cél, és a döntést meghozó szerv ésszerűen gondolhatta, hogy annak elérését szolgálják bizonyos foglalkozási alapelvek és ezen alapelvek maradéktalan betartása szükségszerűen bizonyos versenykorlátozásokkal jár, akkor ezek a versenykorlátozások nem esnek a 81. cikk (1) bekezdésének tilalma alá.

158. A Kamara által megjelölt közérdek az építészeti tervezés, az épületek minősége, és a környezetébe történő harmonikus beilleszkedésük, a természetes és a városi tájkép iránti tisztelet, valamint a köz- és magántulajdonban lévő kulturális örökség tiszteletben tartása. Szintén közérdeknek minősülhet a szolgáltatásnyújtás helyének természeti és kulturális örökségének megóvása, továbbá legalább ilyen fontos a biztonság, közbiztonság megeremtetése és fenntartása, amely csak megfelelő minőséget biztosító szakmai szabályok fenntartásával lehetséges.

159. Ezzel szemben a jelen versenyfelügyeleti eljárás során a Kamara nem jelölt meg konkrétan olyan foglalkozási alapelveket, amelyek a fenti közérdek elérését szolgálják és egyidejűleg maradéktalan betartásuk indokolja az árak rögzítését. A Kamara álláspontja szerint a Díjszámítási Szabályzatok csupán tájékoztatást nyújtanak a jogszabályban meghatározott minőségi követelmények teljesítésével elvégzett tervezési munkák

⁷⁴ Lásd a Bizottság COMP/37.806 ENIC/UEFA ügyben hozott panaszt elutasító határozatát, <http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/cases/decisions/37806/en.pdf>

⁷⁵ Lásd még Belga Építész Kamara ügy 97-99. bekezdések.

elfogadható díjelemeire, de nem elsősorban a kamarai tagok, hanem a megbízók számára. A díjszámítási szabályzat így egyrészt az elvárando kötelező tervezési elemeket, követelményeket mutatja be, másrészt az egy-egy szolgáltatási elemért felszámítható díjelemekre vonatkozó ún. szorzókat.

160. A szabályzatok megrendelőt tájékoztató funkciója (159. pont) nem áll kapcsolatban a Kamara által megjelölt (158. pontban idézett) közérdekű célokkal. Amennyiben elfogadnánk is a kapcsolat létét, akkor sem tekinthető indokoltnak a díjszámítási szabályzatok kötelező alkalmazása. Az azokban található kötelező szabályok aránytalan korlátozásnak értékelhetők. Mint ahogy az a fentiekben is megállapításra került, a piaci fogyasztók tájékoztatásának egyszerűbb, vagy hatékonyabb módja is elképzelhető, a díjszámítási szabályzatok segítségével kialakított árak minimumárként kezelése pedig nem jelent feltétlenül megoldást a gyenge minőségű szolgáltatásokra, megalapozatlan ajánlatokra. Így a döntést meghozó szerv, vagyis a Kamara nem gondolhatta ésszerűen, hogy a korlátozások olyan alapelvek maradéktalan betartásából adódnak, amelyek a szakmához köthető közérdek elérését szolgálják. Emellett az Etikai-fegyelmi, a Díjszámítási Szabályzat valamint a Versenyszabályzat tervezetének ezen rendelkezései meghaladják a Kamarai törvény felhatalmazásának célját és terjedelmét, így a szükséges és okszerű versenykorlátozás határain túlterjeszkedő szabályozások, így nem teljesülnek a *Wouters* kivétel feltételei, azaz nem zárhatók ki az EKSz 81. cikkének (1) bekezdése szerinti tilalom hatálya alól.
161. A Kamara esetében az Etikai-fegyelmi szabályzat, a díjszámítási szabályzatok elfogadása és a versenyszabályzat tervezetének javaslatként való közzététele nem tekinthető szociális feladatok ellátásának, azok semmilyen módon nem kapcsolódnak a társadalombiztosítási szolgáltatások intézményéhez. A *Wouters* ügy alapján tehát nincs akadálya annak, hogy a vizsgált tevékenységet gazdasági tevékenységnek tekintsük, és arra az EK versenyjogát alkalmazzuk.

VIII. 5. A Kamara szabályzatalkotó tevékenységének, mint döntésnek a versenyhatása

162. A Kamara által alkotott norma, ajánlás, mint vállalkozások társulásának döntése, abban az esetben minősül versenykorlátozónak, amennyiben annak célja vagy hatása a verseny megakadályozása, korlátozása, vagy torzítása.
163. Versenykorlátozás a célja az olyan magatartásnak, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét. Amennyiben a versenykorlátozó cél nem állapítható meg, akkor vizsgálni kell, hogy a magatartásnak van-e versenykorlátozó hatása. Versenykorlátozó hatás alatt érteni kell mind a tényleges, mind a lehetséges versenykorlátozó hatást.⁷⁶
164. Jelen ügyben a vizsgálat tárgyát az képezi, hogy az 1998. március 6-án elfogadott, többször módosított Etika-fegyelmi Szabályzat egyes hatályos változatainak az építészeti díjszabásokra vonatkozó előírása, valamint a Kamara 2003-as, többször módosított Díjszámítási Szabályzata és a Versenyszabályzat tervezete korlátozza-e a Kamara tagjainak szabadságát, így célja és/vagy hatása-e a verseny korlátozása az építészeti szakma gyakorlói között.

⁷⁶ C-7/95 P ügy John Deere Limited kontra Bizottság [EBHT 1998., I-3111. o., 77. pont]; 31/85 ügy ETA Fabriques d' Ebauches SA kontra DK Investment SA [EBHT 1985. 3933. o., 12. pont]; 142/84 és 156/84 egyesített ügyek British American Tobacco Co Ltd and R. J. Reynolds Industries Inc kontra Bizottság [EBHT 1987. 4487. o., 54. pont].

- a. Számos tényezőtől függ, hogy a Kamara döntésének célja volt-e a verseny korlátozása. A döntés célja levezethető annak szövegéből, objektív törekvéseiből, a döntés jogi és gazdasági környezetéből, valamint a felek magatartásából. Nem a felek szubjektív akaratát kell figyelembe venni.⁷⁷ A döntés végrehajtásának módja is felfedheti a versenykorlátozó célt, még ha a döntés nem is tartalmaz erre utaló kifejezett rendelkezést.⁷⁸
- b. Egy döntés akkor versenykorlátozó hatású, ha a tényleges vagy potenciális versenyre gyakorolt hatásaként az érintett piacon ésszerű valószínűséggel várható, hogy negatív hatást fog gyakorolni az árakra, a kibocsátásra, innovációra, vagy az áruk és szolgáltatások kínálatára, minőségére.⁷⁹ A negatív hatásoknak érezhetőeknek kell lenniük.⁸⁰

165. Az árak közvetlen vagy közvetett rögzítése, minimumárak kikötése szinte mindig az EKSz 81. cikk (1) bekezdése szerinti versenykorlátozó célnak minősül.⁸¹ Versenykorlátozás a célja az olyan magatartásnak, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét. A közösségi bíróságok joggyakorlata szerint ilyen esetekben szükségtelen annak bizonyítása, hogy a magatartásnak tényleges versenykorlátozó hatása is van.⁸² Ugyanakkor annak bizonyítása szükséges lehet, hogy a versenykorlátozás érzékelhető, amely azonban a Kamara országos, valamennyi tagra kiterjedő szabályozásából adódóan nyilvánvaló.

166. Az Etikai-fegyelmi szabályzat, a díjszámítási szabályzatok és a versenyszabályzatok tervezete vizsgált rendelkezései által megvalósuló versenykorlátozásról megállapítható, hogy mindegyik esetben eléri az EKSz 81. cikke (1) bekezdésének alkalmazásához szükséges érzékelhetőség szintjét.⁸³ A Kamara ugyanis az építészek országos szervezete, a Kamara tagjának kötelessége, hogy megtartsa a Kamara szabályzataiban foglaltakat. Ha az építész a kamarai szabályzatokban foglaltakat szándékosan vagy gondatlanul megszegi, akkor etikai-fegyelmi vétséget követ el, ami etikai büntetés kiszabását vonhatja maga után, így pénzbírság megállapítását vagy akár a Kamarából való kizárást. A nem magyar állampolgár építészekre is vonatkoznak a Kamara szabályzatai (vö. 62-64. pontok).

167. Helyénvaló a Kamarának az a célja, hogy az építészeti szolgáltatást megrendelő személy számára legyenek ismertek a díjban kalkulált tevékenységek, legyen tudatában, mivel is foglalkozik a tervező, és mit várhat el tőle. Rámutat ugyanakkor arra az eljáró versenytanács, hogy e cél elérése nem igényli sem kötelezően alkalmazandó díjszabás megalkotását, sem az előírt díjaktól való eltérés szankcionálását. A korrekt célkitűzés más – versenyjogba nem ütköző - eszközökkel is megvalósítható.

⁷⁷ 96-102, 104, 105, 108 és 110/82 egyesített ügyek IAZ International Belgium NV kontra Bizottság [EBHT 1983. 3369. o., 22-25. pont]; 29 és 30/83 egyesített ügyek Compagnie Royale Asturienne des Mines SA és Rhein zinc GmbH kontra Bizottság [EBHT 1984. 1679. o., 25-26. pont]; a Bizottság 2004. június 24-i 2005/8/EK határozata a Szerződés 81. cikke szerinti eljárásban (COMP/38.549 – Belga Építész Kamara) 80. bekezdés;

⁷⁸ A Bizottság Közleménye, Iránymutatás a Szerződés 81. cikk (3) bekezdés alkalmazásáról (2004/C 101/08) 22. pont (a továbbiakban: 81. (3) közlemény)

⁷⁹ 81. (3) közlemény 24. pont

⁸⁰ Lásd 5/69 ügy Völk kontra Vervaecke [EBHT 1969. 295. o.]; Bizottsági közlemény a csekély jelentőségű megállapodásokról, amelyek nem korlátozzák a Szerződés 81. cikk (1) bekezdése szerinti versenyt érzékelhetően (de minimis) (2001/C 386/07).

⁸¹ Lásd például: T-374/94. ügy European Night Services kontra Bizottság [EBHT 1998., II-3141. o., 136. pont].

⁸² Lásd például: Technique Minière ügy.

⁸³ Lásd például EPI ügy 44. bekezdés.

IX. Jogsértőnek minősülő magatartások

168. Figyelemmel arra, hogy a jelen versenyfelügyeleti eljárás a Kamara Etikai-fegyelmi Szabályzatának és vonatkozó további szabályzatainak a vizsgálatára terjedt ki az eljárásindító végzés értelmében, a határozat ezen részében sorra vesszük az egyes szabályzatok kifogásolt rendelkezéseinek versenyjogi értékelését. A díjszámítási szabályzat egyes kötetének hasonló szerkezetére és szövegezésére tekintettel, az értékelés során csak a 2003-as szabályzat I. kötetének, az „Építészeti alkotások és szolgáltatások díjszámítási szabályzatának” egyes pontjai kerülnek ismertetésre (a továbbiakban: Díjszámítási Szabályzat), de az ennek kapcsán tett megállapítások értelemszerűen vonatkoznak a többi, II.-IV. kötetekre is.
169. Tekintettel arra, hogy a Kamara Etikai-fegyelmi Szabályzatának 1998. június 1-jétől 2000. május 28-ig hatályos és 2000. május 29-étől 2003. február 28-ig hatályos változatait a Gazdasági Versenyhivatal már vizsgálta a Vj-136/1999. számú versenyfelügyeleti eljárásban, a jelen eljárás, így a jelen határozat sem tér ki ezen változatok rendelkezéseinek versenyjogi értékelésére.
170. Nem vizsgálta az eljáró versenytanács a határozathozatal idején tervezet formájában lévő módosításokat, pusztán ezek elkészítésének ténye, a felismert versenyjogi hibák kiküszöbölésére irányuló erőfeszítés került értékelésre.

IX. 1. Díjszámításra vonatkozó rendelkezések

IX. 1.1. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2003. március 1-jétől 2005. január 31-ig hatályos változatában szereplő díjszámítási szabályok

171. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat 3.8. pontja alapján az építészeti szolgáltatás díját a Kamara vonatkozó díjszámítási szabályzata alapján kell megállapítani. Megállapítható, hogy az Etikai-fegyelmi Szabályzat alapján 2003. március 1-je és 2005. január 31-e között az építészek honoráriumának megállapításánál kötelezően a díjszabályzatot kellett használniuk. Az attól való eltérés nem volt megengedett. Bár a díjszabályzat nem mindig határoz meg konkrét díjakat, az alkalmazandó módszerek rögzítettsége révén gyakorlatilag kötelező minimumárak előírásáról beszélhetünk. Ezt a célt egyébként maga a díjszabályzat is rögzíti (fent említett 6. bekezdés). A Kamara ezen időszakban hatályos szabályzatai alapján a díjszámítástól való eltéréssel kialakított honorárium, azaz a díjszabályzat előírásai szerint meghatározott díjnál alacsonyabb díj nem ad értékarányos fedezetet, nem megalapozott, méltányossága ésszerűsége pedig kétségbe vonható, a díjszabályzattól való eltérést pedig az Etikai-fegyelmi Szabályzat tiltja, így annak megszegése etikai-fegyelmi eljárást vonhat maga után. Megállapítható, hogy az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2003. március 1-jétől 2005. január 31-ig hatályos változata 3.8. pontjának szövege azonos az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2000. május 29-ig hatályos 3.7. pontjában szerepelt rendelkezéssel. Ezt a rendelkezést a Vj-136/1999. számú versenyfelügyeleti eljárás során jogsértőnek ítélték, mely értékelést a Kamara is elfogadta és önként korrigálta a szöveget.

IX.1.2. A Díjszámítási Szabályzat 2003. március 1-jétől 2005. január 31-ig hatályos változata

172. A Díjszámítási Szabályzat előszavának 6. bekezdése szerint az új díjszámítás rögzíteni kívánja az egyes tevékenységek díját, illetve honoráriumát. A 9. bekezdés alapján nem megalapozott és értékarányos az olyan szerződés, amely nem a díjszabályzat alapján jött létre. A 13. bekezdés megállapítása szerint a díjszabályzat segítségével megállapított árak méltányosak és ésszerűek, az ettől alacsonyabb díjazás pedig nem nyújt értékarányos fedezetet a munka elvárható gondossággal történő elvégzésére, nem fedezi a szerzői mű jogdíját és szolgáltatási díját, valamint a készítendő dokumentációk előállítás költségét. A IV. rész 3. bekezdése szerint a feleknek a honoráriumot illetően a díjszabályzatban foglaltak szerint kell megállapodniuk.
173. A díjszabályzat a „Honoráriumok és költségtérítések” részben meghatározza az egyes számítási módokat (tervezett létesítmény becsült építési költsége alapján vagy ráfordított munkaidő alapján), illetve igen részletesen az egyes módokhoz kapcsolódó számítási módszereket, különböző képletek és szorzók formájában. Végül a mellékletekben megtalálhatóak bizonyos összegnagyságokhoz kapcsolódóan a behelyettesítéssel kapott honorárium nagyságok összegszerűen is.

IX.1.3. A Díjszámítási Szabályzat 2005. február 1-től hatályos változata

174. A Díjszámítási Szabályzat 2005. február 1-től hatályos változata előszavának 6. bekezdése – az egyébként bekövetkezett módosítás ellenére – változatlan formában tartalmazza a jelen határozat 172. pont első mondatában kifogásolt szöveget.
175. A Díjszámítási Szabályzat előszavának 9. bekezdése alapján a módosítás értelmében csak akkor nem megalapozott és értékarányos a díjszabályzattól eltérően kötött szerződés, ha az eltérést tételesen nem tudják igazolni.
176. A 13. bekezdés megállapítása szerint a díjszabályzat segítségével megállapított árak méltányosak és ésszerűek, az ettől alacsonyabb díjazás pedig *általában* nem nyújt értékarányos fedezetet a munka elvárható gondossággal történő elvégzésére, nem fedezi a szerzői mű jogdíját és szolgáltatási díját, valamint a készítendő dokumentációk előállítás költségét.
177. A Díjszámítási Szabályzat IV. rész 3. bekezdése szerint pedig a feleknek ezt követően a honoráriumot illetően a díjszabályzatban foglalt módszer és az ajánlott díjtételek szerint javasolható, hogy megállapodjanak.
178. Bár a hatályos Díjszámítási Szabályzat egyes rendelkezéseinek megfogalmazásai nem tekinthetők minden esetben nyilvánvalóan egyértelműnek és világosnak, az Etikafegyelmi Szabályzat módosított rendelkezésének, valamint a módosítások indokolásának együttes értelmezésével megállapítható, hogy a Kamara nyilvánvaló célja, hogy a Kamarai tagok a vonatkozó jogszabályi követelmények, valamint az ezt tükröző Díjszámítási Szabályzatban meghatározott szolgáltatási elemek betartásával, az abban szereplő ajánlások figyelembe vételével kössék megbízási szerződéseiket.

IX.1.4. A Versenyszabályzat tervezete

179. A Kamara Versenyszabályzatának 2004. február 25-ei dátumot viselő tervezete nem tekinthető pusztán munkaanyagának. A jogsértést nem szünteti meg az a körülmény, hogy a Kamara honlapján nem a szabályzatok, hanem az előterjesztések között volt olvasható a

tervezet. A Kamara nyilatkozata szerint ugyan a dokumentumot a küldöttgyűlés még nem fogadta el, de azt ajánlásként kiadták a tagok számára. A versenyjogi gyakorlat értelmében az a körülmény, hogy a közös akaratelhatározás „ajánlás”, vagy netán más elnevezéssel jelenik meg, nem tekinthető lényegi elemnek. Amennyiben ugyanis a szándékegység bármilyen névvel illetett kinyilvánítása révén képes hatni a gazdasági versenyre, úgy a konkrét formai megnevezés már jelentőség nélküli.⁸⁴

180. A Versenyszabályzat tervezetét a tagok széles köre megismerhette. A tervezet még az előzetes álláspont elkészítésének idején is bárki által hozzáférhető volt a Kamara honlapján. Az a tény, hogy a Kamara hivatalos honlapján közzétette a Versenyszabályzat tervezetét tartalmazó dokumentumot, annak tartalmát széles körben eljuttatta a tagokhoz, alkalmas gazdasági versenyre gyakorolt hatás kiváltására. Ennek oka, hogy a tagok bízva a Kamara, mint köztestület, piacszabályozó szerepében azt feltételezhetik, hogy a dokumentumban foglaltak iránymutatásul szolgálnak számukra gazdasági tevékenységük végzése során. Ezt a következtetést nem gyengíti az a körülmény, hogy a Versenyszabályzat tervezetét még nem fogadta el a Kamara küldöttgyűlése, mert a tagok számára történő széleskörű nyilvánosságra hozatal, még ha ez vitára bocsátás formájában történik is, már önmagában alkalmas a tagok piaci magatartásának orientálására.
181. A Versenytanács a Vj-98/2004. számú ügyben hozott határozatában kifejtette, hogy a vállalkozások társadalmi szervezetei esetében a „döntés” kifejezés jelentése – éppen az értelmezés határait tágító, a Tptv. 11. §-ában foglalt versenykorlátozó magatartás, megállapodás fogalmának rögzítése folytán – nem szűkülhet alakszerűen meghozott, formális határozatra, hanem a formailag nem kötelező, de a tényleges magatartást befolyásolni képes ajánlásra is vonatkozik. Következésképpen nem szolgál az eljárás alá vont javára, hogy az ármeghatározásokat nem kísérte formális határozathozatal az eljárás alá vont szervezeti rendje szerint.
182. A Versenyszabályzat tervezetének 29.2.d) pontjának azon része, amely szerint *„Megfelelő indokkal –10%, +20% mértékig a Díjszabás alapján számított értéktől szerződő felek eltérhetnek”* abban a tekintetben versenykorlátozó hatás kiváltására alkalmas, hogy a díjszabástól való eltérést szigorú korlátok közé szorítja, ezáltal közvetett módon árrögzítést eredményez.
183. A kamarai döntés versenykorlátozó célját támasztja alá a 29.2.e) pontja, amely előírja, hogy a szabályzatban közölt tervezési díjak szerzői joggal nem védett része tekintetében *„Az ezen kategóriában alkalmazott aránytalanul alacsony tervezési díjak dömpingárnak számítanak. A dömpingárat és a jó erkölcsbe ütköző díjat vonatkozó tv. a bírósági gyakorlat, illetve a Kamara útmutatása alapján kell megítélni,* és az f) pont, amely szerint *„Minősített etikai vétséget követ el az a Kamarai tag, aki a számított tervezési díjnál – összességében –40%-kal alacsonyabb árajánlatot ad, vagy szerződést köt.”*
184. Ezen rendelkezések szintén alkalmasak az építészek által nyújtott szolgáltatások árának közvetett meghatározására, sőt mesterséges magasan tartására is, hiszen a rendelkezések értelmében az esetlegesen költséghatékonyabban vagy gyorsabban dolgozó építészek is csak bizonyos szintig mehetnek a Díjszabás által meghatározott árak alá, azon túl tettük minősített etikai vétségnek minősülhet.
185. A Versenyszabályzat tervezetének a honlapon szereplő tervezetek közül való eltávolítását, és a Versenyszabályzatra utalásnak az Alapszabályból és a jogszabályból való törlése érdekében tett lépéseket az eljáró versenytanács a bírság mértékének meghatározása során vette figyelembe.

⁸⁴ Lásd a Fővárosi Bíróság 2.K.36.444/2000/6. számú ítélete a Vj-97/2000. számú ügyben

IX. 2. Az építészeti versenyen való részvétel korlátozása

186. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat 4.1. pontja szerint az építész kizárólag olyan építészeti versenyben vehet részt, amelyek lebonyolítása során a feladat mértékével arányos idő és honoráriumérték biztosított.
187. Megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy az árverseny jellegű építészeti versenyeken nem lehet előre tudni a licitálás végeredményeként kialakuló árat, és ebből következően azt, hogy a szerződéses ár vajon megfelel-e a Kamara elvárásainak. Az eljáró versenytanács szerint az idézett rendelkezést a versenyben résztvevő építészeknek úgy értelmezik, hogy nem tehetnek olyan ajánlatot, amely már nem lenne a feladat mértékével arányos. Árlejtés típusú árverseny esetén tehát a rendelkezés alkalmas arra, hogy a versengő építészeket visszatartsa attól, hogy egy bizonyos árszint alatt ajánlatot tegyenek.

IX. 3. A kifogásolt rendelkezések áruk rögzítésére való alkalmassága

188. A Tpvt. 11. § (1) bekezdése a megállapodások, mint versenykorlátozó magatartások egyes tilalmazott formáit határozza meg, a megállapodások vagy döntések példálózóan felsorolt tiltott tartalmát pedig a (2) bekezdése rögzíti. Mivel az (1) bekezdés a megállapodási tilalom versenyjogi indokait, és a tiltott magatartás lehetséges versenykövetkezményeit is részletezi, a törvényben nevesített tilalmazott magatartás azaz a Tpvt. 11. §-a (2) bekezdésének a)-h) pontjaiba ütköző magatartások megvalósulása esetén a jogsértés megállapíthatóságához szükségtelen annak a bizonyítása, hogy a nevesített tiltott magatartásnak van-e vagy lehet-e versenykövetkezménye, mert a törvényi nevesítésből az következik, hogy a törvény eleve feltételezte hátrányos versenykövetkezmények bekövetkezhetőségét.⁸⁵
189. A Kamara szabályzatainak szövegéből, annak objektív törekvéséből, illetve a szabályzatok alkalmazásához kapcsolódó szankciórendszerből egyértelműen levezethető, hogy annak célja a díjak rögzítése, mely cél még a tényleges etikai-fegyelmi eljárások hiányában is megállapítható.
190. Ilyen esetben nem kell a felek szubjektív akaratát figyelembe venni, azaz azt a Kamarai álláspontot, miszerint a Díjszámítási Szabályzat csak tájékoztatást nyújt a jogszabályban meghatározott minőségi követelmények teljesítésével elvégzett tervezési munkák elfogadható díjelemeire.⁸⁶
191. Nem szükséges a Kamarai szabályozás tényleges versenykorlátozó hatásainak bizonyítása sem, így még ha a rögzített áruk nem is jelentek meg a gyakorlati alkalmazásban, az EKB gyakorlata szerint az áruk rögzítésére irányuló döntés⁸⁷ már önmagában elegendő a versenykorlátozó célhoz.⁸⁸ Így a Kamara által kötelezővé tett minimum díjak előírása esetén az a Kamarai érvelés sem vehető figyelembe, hogy a Díjszámítási Szabályzataik nem alkalmasak a tényleges építési szolgáltatási díjak színvonalának befolyásolására, illetve minimum díjtételként való érvényesülésükre a

⁸⁵ Vj-98/2004/37.

⁸⁶ 96-102, 104, 105, 108 és 110/82 egyesített ügyek IAZ International Belgium NV kontra Bizottság [EBHT 1983. 3369. o., 22-25. pont]; 29 és 30/83 egyesített ügyek Compagnie Royale Asturienne des Mines SA és Rheinzink GmbH kontra Bizottság [EBHT 1984. 1679. o., 25-26. pont]; a Bizottság 2004. június 24-i 2005/8/EK határozata a Szerződés 81. cikke szerinti eljárásban (COMP/38.549 – Belga Építész Kamara) 80. bekezdés;

⁸⁷ A Kamara szabályzatai, mint vállalkozások társulásának döntései.

⁸⁸ 246/86. ügy SC Belasco és mások kontra Bizottság [EBHT 1989., 2117. o.]

gyakorlatban, valamint, hogy ezek hiánytalan megvalósulására, azaz maximumként érvényesülésükre pedig nincs példa.

192. A Díjszámítási Szabályzat bevezetőjének 13. bekezdése alapján úgy tűnik, mintha a Kamara egyedül a szolgáltatás minőségét próbálná védeni. A Kamarai nyilatkozatok alapján azonban megállapítható, hogy legalább ilyen fontos cél a verseny korlátozása azáltal, hogy a piacról kiszoruljanak, illetve a piacra ne lépjenek be a túlzottan alacsony áron dolgozó építésszek. Ám, amint azt a Bizottsági Jelentés is megállapítja, a szabott árak önmagukban nem zárják ki a gyenge minőségű szolgáltatást. Emellett több olyan mechanizmussal is biztosítható a minőség és a fogyasztók védelme, melyek kevésbé korlátozzák a versenyt. Így az áröngzítés helyett a nem megfelelő színvonalon szolgáltató építésszek ellenőrzésének alkalmasabb eszköze lehet a minőségvédelemnek, azaz a szakma gyakorlásához szükséges szigorú feltételek betartásának ellenőrzése a Kamara részéről.
193. Mindezek értékelésénél nem hagyható figyelmen kívül, hogy az Etikai-fegyelmi Szabályzat kifogásolt 3.8. pontja olyan rendelkezést tartalmaz, melyet a Gazdasági Versenyhivatal a Vj-136/1999. számú versenyfelügyeleti eljárás során jogsértőnek ítélt, és annak megváltoztatására kötelezte a Kamarát. Tekintettel arra, hogy a Kamara Etikai-fegyelmi Szabályzatának kifogásolt 3.8. pontja a Gazdasági Versenyhivatal által jogsértőnek ítélt tartalmat új sorszám alatt, de ugyanúgy versenyjogsértő tartalommal tükrözi, az továbbra sem fogadható el, különös tekintettel a Kamarai törvény felhatalmazásának terjedelmére, valamint a Kamara Díjszámítási Szabályzatának vizsgált rendelkezéseire is.
194. Nem tekintette az eljáró versenytanács a jogsértést kizáró körülménynek azt, hogy a Kamara az építészeti szolgáltatások minőségi színvonalának megőrzése, emelése végett törekedett az árak rögzítésére. Maga a Kamara ismerte el, hogy a díjszámítási szabályzat ajánlásainál alacsonyabb szolgáltatási díj egyébként nem feltétlenül jelenti az alacsony minőségű szolgáltatást, mivel gyakran a piaci körülmények (így pl. a megrendelők igényei) befolyásolják a szolgáltatások árversenyét. A Kamara által előírt díjak alkalmazása ugyanígy nem jelent garanciát a Kamara által elvárt minőség megvalósítására.
195. Nem fogadta el az eljáró versenytanács azt az érvelést, mely szerint egyrészt a jogszabály elvárja a Kamarától, hogy rendelkezék Díjszámítási Szabályzattal, erre tekintettel „szabályzat” elnevezést visel ez az anyag, sem azt, hogy maga a törvény várja el a Kamara tagjaitól, hogy betartsák a kamarai szabályzatokat, tehát az Etikai és Fegyelmi Szabályzat csak ismétli ezt a kamarai törvényben rögzített elvárást. A Kamarának csak arra van joga, hogy ajánlásként tegye közzé a Díjszámítási Szabályzatot, így a kamarai tagok is csak mint ajánlást kötelesek azt „betartani”. Megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy a Kamara másik érve – a tagok körében köztudott, hogy ez az egyetlen szabályzat, ami nem kötelező; az építésszek „szakvizsgájára” felkészítő jegyzet is így rögzíti a Díjszámítási Szabályzat ajánlás jellegét – eleve lerontja a szabályzatok kötelező betartásával kapcsolatos érvelést.
196. Mindezek alapján az árak rögzítését eredményező, 2003. március 1-jétől 2005. január 31-ig hatályos Etikai-fegyelmi Szabályzat 3.8 és 4.1 pontjai, valamint a Díjszámítási Szabályzat 2003. március 1-től 2005. január 31-ig hatályos változata I-IV. kötetű Előszavának 6., 9. és 13-as bekezdései, valamint IV. fejezetének 1-3. bekezdései és a 2005 február 1-jén hatályba lépett és a határozat kihirdetése idején is hatályos Díjszámítási Szabályzat Előszavának 9. bekezdése illetve a Versenyszabályzat tervezetének 29.2. d), e) és f) pontjai, mint vállalkozások társulásának döntései

beleütköznek az EKSz 81. cikkének (1) bekezdésében, valamint köztestületi döntésekként a Tpv. 11. § (1) bekezdésében nevesített tilalmakba.

X. Mentesülés

X.1. Az EKSz. 81. cikke (3) bekezdésében, valamint a Tpv. 17. §-ában foglalt feltételek értékelése

197. A Tpv. 17. §-a alapján mentesül a 11. §-ában foglalt tilalom alól a megállapodás, ha
- a. az hozzájárul a termelés vagy a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, vagy a műszaki vagy a gazdasági fejlődés előmozdításához, vagy a környezetvédelmi helyzet vagy a versenyképesség javulásához;
 - b. a megállapodásból származó előnyök méltányos része a fogyasztóhoz jut;
 - c. a gazdasági verseny velejáró korlátozása vagy kizárása a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket nem haladja meg; és
 - d. nem teszi lehetővé az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban a verseny kizárását.
198. Az EKSz 81. cikk (3) bekezdése alapján az (1) bekezdést alkalmazhatatlannak lehet nyilvánítani⁸⁹, amennyiben a megállapodás, vállalkozások társulásának döntése:
- hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, vagy a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához,
 - ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő haszonból anélkül, hogy
 - az érintett vállalkozásokra olyan korlátozásokat róna, amelyek e célok eléréshez nem nélkülözhetetlenek,
 - lehetővé tennék ezeknek a vállalkozásoknak, hogy a kérdéses termékek jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt.
199. Tekintettel arra, hogy a mentesülés európai és magyar szabályai nagymértékben hasonló feltételrendszer tartalmaznak, az Etikai-fegyelmi Szabályzat, a díjszámítási szabályzatok és a Versenyszabályzat tervezetének esetleges kartelltilalom alóli mentesüléséhez gyakorlatilag ugyanazon pozitív és negatív feltételek vizsgálata szükséges. A döntésnek mind a négy feltételt teljesíteni kell egyszerre, következésképpen egy feltétel nem teljesítése már a mentesülés hiányát eredményezi.⁹⁰ Azt is hangsúlyozni kell, hogy elméletileg bármilyen megállapodás, döntés mentesülhet a Tpv. 17. §-a, valamint a 81. cikkének (3) bekezdése alapján, így akár a versenykorlátozó céllal rendelkező magatartások is.⁹¹
200. A feltételrendszer elemeinek bizonyítása mind a magyar, mind az közösségi versenyjog alapján a mentesülni kívánó személyt terheli. Így a Tpv. 17. §-ában foglalt konjunktív feltételeknek való megfelelés bizonyítása a Tpv. 20. §-a alapján azt terheli, aki a mentesülésre hivatkozik, azaz ezek teljesülését a Kamarának kell bizonyítani. Az 1/2003-

⁸⁹ A Tanács 2002. december 16-i 1/2003/EK rendelete a Szerződés 81. és 82. cikkében lefektetett versenyszabályok végrehajtásáról,⁸⁹. (a továbbiakban 1/2003-as rendelet) 1. cikke szerint azok a megállapodások és döntések, amelyek nem elégítik ki a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének feltételeit, tilosak, anélkül, hogy ezt előzetes döntésnek kellene megállapítania. Ugyanígy azok a versenykorlátozó megállapodások és döntések és összehangolt magatartások, amelyek kielégítik a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének feltételeit, nem tilosak, anélkül, hogy ezt előzetes döntésnek kellene megállapítania. A mentesüléshez nem kell a versenyhatóság határozata.

⁹⁰ Lásd T-528/93 ügy Métropole Télévision SA kontra Bizottság [EBHT 1996. II-649. o. 86. pont]; T-65/98 ügy Van den Bergh Foods [EBHT 2003. II-4653. o., 144. pont].; Vj-56/2003/18. a Debreceni Ügyvédi Kamara ellen folytatott versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatok;

⁹¹ Lásd T-17/93 ügy Matra Hachette kontra Bizottság [EBHT II-595. o., 85. pont].

as rendelet 2. cikke szerint pedig a 81. cikk (1) bekezdés megsértése bizonyításának terhe azon a félen vagy hatóságon nyugszik, amely a jogsértést állítja. Azon állítás bizonyításának terhe, hogy a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének feltételei teljesülnek, azon a vállalkozáson vagy vállalkozások azon társulásán nyugszik, amely az e bekezdés által biztosított kedvezményt igényli.

201. A jelen eljárás során a Gazdasági Versenyhivatal Vj-201/2005/4. számú végzésével felhívta a Kamara figyelmét arra, hogy nyilatkozzon arról, hogy egyrészt az Etikai-fegyelmi Szabályzat és a Díjszámítási Szabályzat 2003. március 1-jétől (helyesen) 2005. január 31-ig, másrészt az Etikai-fegyelmi Szabályzat (helyesen) 2005. február 1-jétől hatályos változatának 5.8 pontja megfelel-e a Tptv. 17. §-ának a)-d) pontjaiban, valamint az EKSz 81. cikk (3) bekezdésében foglalt kritériumoknak.
202. Bár a Kamara kifejtette álláspontját a mentesíthetőség kérdéséről, ám a felhozott érvek az eljáró versenytanács álláspontja szerint elsősorban a Kamarai törvényben található törvényi felhatalmazás keretein belül maradó szabályozás esetére, azaz az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2005. február 1-jétől hatályos változatára vonatkoznak.
203. A Kamara szerint a díjszámítási szabályzat nagymértékben hozzájárult az építészeti szolgáltatások jogszerűségének és szakszerűségének minőségi fejlődéséhez, ezáltal a tisztességes versenyhez, az értékarányos díjazáshoz, a fogyasztóvédelem biztosításához, a magyar építészek versenyképességéhez, megbízó és építész közötti együttműködéshez. Ezek lényegében a négy feltétel közül az első és a második esetben értelmezhetők, vagyis a pozitív hatásnál, hatékonyságnál és a fogyasztóknak juttatott méltányos részesedésnél. A Kamara nem hozott fel érveket a tekintetben, hogy a díjszámítási szabályzat kötelező alkalmazása, a Versenyszabályzat tervezetének ajánlásként történő alkalmazása vagyis az árrögzítés miatt tekintendő nélkülözhetetlen versenykorlátozásnak, vagy miért nem zárja ki a versenyt a kérdéses termékek jelentős része tekintetében.
204. Tehát - ha el is fogadnánk a fent említett érveket a vizsgált időszakban hatályos Etikai-fegyelmi szabályzat, díjszámítási szabályzatok és a versenyszabályzat tervezete értékelésénél - a Kamara nem tett eleget bizonyítási kötelezettségének. Emellett, amint arra a fentiekben is rámutattunk, az árrögzítésnél kevésbé versenykorlátozó eszközökkel is biztosíthatók a Kamara által megjelölt előnyök, elérni kívánt célok, éppen ezért a nélkülözhetetlenség követelménye nem teljesül, vagyis az Etikai-fegyelmi Szabályzat és a díjszámítási szabályzatok 2003. március 1-jétől 2005. január 31-ig hatályos változatai és a Versenyszabályzat tervezete – az eljáró versenytanács előzetes álláspontja szerint – nem mentesülhetnek sem a Tptv. 17. § c) pontja, sem az EKSz 81. cikk (3) bekezdése alapján.

XI.

Jogellenesnek nem minősített rendelkezések

205. A Gazdasági Versenyhivatallal folytatott megbeszélések követően, annak érdekében, hogy Etikai-fegyelmi Szabályzatának rendelkezései megfeleljenek a Kamarai törvény felhatalmazásának, valamint a hazai és európai közösségi versenyjogi követelményeknek, a Kamara 2004. december 10-ei küldöttgyűlése a 22/2004. (XII.10.) számú határozatával módosította az Etikai-fegyelmi Szabályzatot. A módosítás célja az volt, hogy a szabályozás tartalmában olyan előírásokat határozzon meg a tagok számára, amelyek szerint a Kamara építészeti díjszámításra vonatkozó előírásai és szabályzatai

csak ajánlásként vehetők figyelembe. Ennek megfelelően az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2005. február 1-jétől 2005. május 31-ig hatályos díjszabási rendelkezéseit – a Kamarának szóló speciális magyar törvényi felhatalmazás alapján - nem minősítendő jogellenesnek.

206. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat 2005. június 1-jétől hatályos változata – a számozást leszámítva – ugyanazt tartalmazza, mint a korábbi szöveg. Az Etikai-fegyelmi szabályzat 5.8. pontja szerint az építészeti szolgáltatást a Kamara vonatkozó díjszámítási szabályzatában meghatározott módon kell megállapítani, melyhez a szabályzat ajánlott díjtételei alkalmazhatók. Az Etikai-fegyelmi Szabályzat – idézett - hatályos díjszabási rendelkezését – a Kamarának szóló speciális magyar törvényi felhatalmazás alapján – nem kell jogellenesnek minősíteni.
207. A 2005. február 1-jétől hatályos Díjszámítási Szabályzat vizsgált rendelkezései – az előszó 6. és 9. bekezdése kivételével – megfelelnek a törvényi követelményeknek, az ajánlás jelleg, a szabályzatban foglaltaktól való eltérés lehetősége kiderül a szövegből.

XII. Jogkövetkezmények

208. A Tpv. 77. § (1) bekezdése alapján az eljáró versenytanács – azon túlmenően, hogy a d) pontnak megfelelően megállapítja a jogsértő magatartások törvénybe ütközését – az e) és f) pont alapján elrendelheti a törvénybe ütköző állapot megszüntetését, illetve megtilthatja a törvénybe ütköző magatartás további folytatását.
209. Az eljáró versenytanács megállapította, hogy jogsértő, nevezetesen a Tpv. 11. § (1) bekezdésébe és a 2004. május 1. utáni időszakban az EKSZ 81. cikk (1) bekezdésébe ütközik az eljárás alá vont
- az Etikai-fegyelmi szabályzatának 2003. március 1-je és 2005. január 31-e között alkalmazott 3.8. pontjának második mondata;
 - a díjszámítási szabályzatok Előszavainak 2003. március 1-je és 2005. január 31-e között alkalmazott 6., 9., 13. bekezdései és a IV. rész 1. pont 2. és 3. bekezdései;
 - a díjszámítási szabályzatok Előszavainak 2005. február 1-je után is változatlanul alkalmazandó 6. bekezdése, továbbá 9. bekezdése;
 - 2004. február 25-i Versenyszabályzat tervezetének 29.2. d), e) és f) pontjai tekintetében.
 - az Etikai-fegyelmi szabályzatának 1998-tól kezdődő valamennyi verziójában szereplő azon kitétel, mely az építészeti versenyben való részvételt korlátozza (általában II. fejezet 6. cím 6.1. pont, ill. a 2005. II. 1. és 2005. V. 31-e között hatályos szabályzat I. fejezet 4. cím 4.1. pont).
210. Az eljáró versenytanács megtiltotta a jogsértőnek minősített hatályos rendelkezések jövőbeli alkalmazását, kivéve azokat az eseteket, ahol a Kamara már önként elérhetetlenné tette azt a tagok számára (Versenyszabályzat tervezet).
211. Az eljáró versenytanács a Tpv. 78. §-a alapján bírságot szabott ki az eljárás alá vonttal szemben. Nem szabott ki bírságot az eljáró versenytanács a Kamara Etikai-fegyelmi Szabályzatainak 1998-tól kezdődően azonos szövegű, az építészeti versenyben való

részvételt korlátozó rendelkezése⁹² miatt. Nem lehetett kizárni ugyanis azt, hogy a Kamara az Etikai-fegyelmi Szabályzat más irányú vizsgálata alapján egyfelől a versenyjogi aggályok megfogalmazásából, másfelől viszont abból a körülményből, hogy ilyen aggályok nem kerültek megfogalmazásra az építészeti versenyben való részvétel kapcsán, arra következtethetett, hogy e rendelkezés jogszerű.

212. Az eljáró versenytanács – a Kamara kérésének megfelelően - figyelembe vette a kifogásolt magatartás megítélésénél az alábbi körülményeket.

- Az építészet részben szolgáltatás, de jelentős részben alkotó tevékenység. A tervezőépítést motiválja az, hogy egyedi művet tervezhet meg.
- A Kamara szorgalmazta, hogy minél nyilvánosabbak legyenek a közintézményi beruházások, lehetőség szerint tervpályázatok kerüljenek kiírásra, a versenytárgyalásokon külföldiek, Magyarországon élő külföldiek és magyar tervezők is minél nagyobb számban vegyenek részt. A Kamara igyekszik olyankor is rábírní a megrendelőt a versenytárgyalás tartására, hogyha erre őt jogszabály egyébként nem kötelezné. A Kamarának az a célja, hogy minél erőteljesebb verseny érvényesüljön a tagok között.
- Egy erősen változó jogszabályi környezetben kell a Kamarának a szabályzatalkotó tevékenységét megvalósítani, amely változásokat az Európai Unió csatlakozás felgyorsított.
- Ma már a Kamara lefedi az egész szakmát, tehát szakirányú főiskolai végzettséggel szakmai gyakorlat nélkül is kamarai tag lehet valaki, és a kamarai nyilvántartási kötelezettség szempontjából duplázódott azon személyek száma, akikkel a Kamarának teendője van.

213. A bírság összege a Tpvt. 78. §-a alapján, a Gazdasági Versenyhivatal, illetve a Versenytanács elnöke által a bírság összegének megállapításáról szóló 2/2003. számú Közleményben foglalt versenytanácsi gyakorlat elveinek figyelembe vételével került meghatározásra.

214. Az eljáró versenytanács a Kamara előző évi nettó árbevételéből – a költségvetési céltámogatások levonása után fennmaradó – a Kamara által a tárgyaláson megjelölt összeget tekintette releváns forgalomnak. Az, hogy nem a Kamara tagjainak előző évi nettó árbevételét tekintette releváns forgalomnak, azzal magyarázható, hogy erről nem áll rendelkezésre hitelt érdemlő információ, és a további bizonyítás eredményeként beszerezhető adatok sem jeleznék pontosan az érintett árupiac árbevételét. Nem lehetne kiszűrni ugyanis a más tevékenységet végző alvállalkozókat illető – az építészek számára csak átfutó tételt jelentő – díjakat.

215. A jogsértés súlya kapcsán az eljáró versenytanács figyelembe vette, hogy az eljárás alá vont magatartása az építészeti szolgáltatások árainak rögzítésére irányult, így az kökemény versenykorlátozásnak minősül. Másfelől azonban a Kamara jogszabályi kötelezés alapján alkotott díjszabást, „csak” túllépte az ajánlott díjszabás határvonalát, pl. azzal, hogy szankciót fűzött a díjszabásban foglaltaktól való eltéréshez.

216. A jogsértés piaci hatása tekintetében az eljáró versenytanács az alábbi szempontokat emeli ki:

⁹² A korlátozás általában a II. fejezet 6. cím 6.1. pontjában található, kivételesen a 2005. II. 1. és 2005. V. 31-e között hatályos szabályzat I. fejezet 4. cím 4.1. pontja tartalmazta.

- Minden építész tevékenységet folytató személy tagja, ill. regisztráltja a Kamarának. A súlyosító körülmény mérlegelése során azonban az eljáró versenytanács azt is figyelembe vette, hogy azon személyek, akik nem kamarai tagként kerülnek nyilvántartásba, azok fölött nincs szabályzatalkotó jogköre a Kamarának, tehát a kamarai szabályzatok személyi hatálya nem terjed ki rájuk.
- A szabályzatok széles körben eljutottak a kamarai tagokhoz. Azt Etikai-fegyelmi Szabályzat kapcsán némileg csökkenti e súlyosító körülmény hatását az, hogy a kifogásolt rendelkezések egy részét nem tartalmazó nyomdai úton terjesztett szabályzat inkább eljut a tagokhoz, mint a honlapra feltett változat.
- A megrendelők elsőprő többsége a Kamara tagjainak szolgáltatását veszi igénybe.
- A versenykorlátozás ténylegesen nem valósult meg, a gyakorlatban az építészek nem feltétlen a díjszabások szerinti árakat alkalmazzák, azok sem minimum, sem maximum árként nem érvényesülnek. Ez utóbbi körülmény bírságsökkentő hatásának értékelése során az eljáró versenytanács arra is figyelemmel volt, hogy a kamarai ajánlott díj akkor is viszonyítási alapként szolgál, ha az egyes építészek nem az ajánlott díjnak megfelelő összeget számlázzák ki tevékenységük ellenértékéért. Az ajánlott díj egyfajta fokális pontként való funkcionálása csökkentette annak a körülménynek a bírságsökkentő súlyát, hogy a gyakorlatban alkalmazott árak nem azonosak a szabályzatban rögzített árakkal. Az is korlátozta a bírságsökkentő hatást, hogy egyes német megrendelők esetén a kamarai díjszabásnak megfelelően alakult a szerződési ellenérték.

217. A jogsértéshez való viszonyulás körében az eljáró versenytanács figyelembe vette:

- Az Európai Építészek Tanácsa tagszervezeteknek szóló felhívása a kifogásolt magatartások egy része kapcsán hozzájárulhatott ahhoz, hogy a Kamara nehezebben ismerje fel a magatartás versenyjogba ütköző voltát.
- A Kamara a kifogásolt rendelkezések megsértése miatt nem folytatott etikai fegyelmi eljárást egyetlen tagjával szemben sem.
- A Díjszámítási Szabályzat kifogásolt rendelkezéseinek egy része és a hatályos szöveg egyetlen kifogásolt rendelkezése az előszóban található, melynek hatása valamivel kisebb mértékű lehet, mint a tételes rendelkezéseké.
- A Díjszámítási Szabályzat hatályos szövegének egyetlen kifogásolt rendelkezéséhez fűzött indokolás egyértelműen utal a díjszámítás ajánlott jellegére.
- A Kamara az Etikai-fegyelmi Szabályzat kifogásolt rendelkezéseit eltávolította a honlapról, és hivatalosan is módosította az Etikai-fegyelmi Szabályzatot.
- Az eljárás alá vont elnöksége elkészítette a Díjszámítási Szabályzat módosításának szövegjavaslatát, annak érdekében, hogy a kifogásolt rendelkezéseket nem tartalmazó szöveget fogadjon el a Küldöttgyűlés.
- A Versenyszabályzatra utalásnak az Alapszabályból és a jogszabályból való törlése érdekében tett lépéseket is enyhítő körülményként vette figyelembe az eljáró versenytanács.
- A Kamara szabályzataiban, ill. az Etikai-fegyelmi Szabályzatban foglalt kötelezettségek megsértése fegyelmi vétségnek minősült.
- A Kamara célja a díjak rögzítése, mely cél még a tényleges etikai-fegyelmi eljárások hiányában is megállapítható.
- A Kamara kötelező minimumár meghatározására irányuló gyakorlatát a Gazdasági Versenyhivatal már több alkalommal kifogásolta, tehát a Kamara visszaesőnek minősül.
- Nem vitatta, de a jogsértés kimentésére nem fogadta el az eljáró versenytanács azt a védekezést, mely szerint a vezetőváltás során felmerült információs

problémák miatt került vissza az Etikai-fegyelmi Szabályzat szövegébe a díjak kötelező alkalmazása. Nem merültek fel olyan adatok, amelyek a jelenlegi tisztségviselők tekintetében szándékosságra utaltak volna. Elfogadta az eljáró versenytanács a Kamará állítását: „Emberi mulasztás történhetett, de szándékosan nem változtatták meg a szabályzatot versenyjoggal szemben álló módon.” Az Etikai-fegyelmi Szabályzat szövegében ismételten jelentkező jogsértés megállapításától azonban nem lehetett eltekinteni, mivel a versenyfelügyeleti eljárás a Kamarával szemben folyt, nem a tisztségviselőkkel ellen irányult. Az új vezetés tekintetében méltányolható körülmények nem vehetők figyelembe a jogi személy oldalán. Ellenkező esetben minden vezetéváltás felmentést jelenthetne a követelmények betartása alól. A Kamarát nem csak az új vezetés testesíti meg, a vezetéváltás során bekövetkező információvesztés is a Kamarának, mint jogi személynek tudható be. A Kamara korábbi vezetése tudott a Kamarával szemben folyó versenyfelügyeleti eljárásról és annak mikénti lezárásáról. Másrészt az is kiderült, hogy a vállalást eleve csak egy évre tették. A Kamarának tudnia kellett, hogy egyedi mentesítési kérelem hiányában a régi szöveg versenyjogi szempontból aggályos.

- Nem vitatta az eljáró versenytanács azt a védekezést, mely szerint technikai problémák miatt került vissza az Etikai-fegyelmi Szabályzat szövegébe a díjak kötelező alkalmazása. Ezért nem tartotta szükségesnek az eljárás alá vont bizonyítási indítványának teljesítését, nevezetesen a 2002. november 29-i küldöttgyűlés jegyzőkönyvének benyújtását, annak érdekében, hogy az Etikai-fegyelmi Szabályzat módosításával kapcsolatos körülmények tisztázódjanak. A jogsértés kimentésére nem fogadta el a technikai magyarázatot az eljáró versenytanács. A Kamarának tudható be ugyanis az a technikai probléma is, hogy a szabályzat módosítása során nem a legutolsó szövegbe illesztették be az új pontokat, hanem – részben – egy korábbi, versenyjogi szempontból kifogásolható verzióba. E körülményt bírságsökkentő hatású tényezőként vette figyelembe az eljáró versenytanács. A technikai mulasztás elfogadásának az a jelentősége, hogy a Kamarára nem a GVH korábbi határozatával tudatosan szembehelyezkedő jogalanyként tekintett az eljáró versenytanács. A gondatlanság azonban nem valamennyi szabályzatra vonatkozóan állapítható meg, hanem csak az Etikai-fegyelmi Szabályzat tekintetében, és itt is csak a „kell” szó ismételt beiktatására vonatkozik. A szabályzat szövegének egységes szerkezetbe foglalásakor jelentkező gondatlanság párosult egy másik gondatlansággal is. A Kamarától elvárható lett volna, hogy versenyfelügyeleti eljárástól függetlenül is észlelje, és önként kiküszöbölje a hibát.

218. A fenti szempontok alapján meghatározásra kerülő összpontszámok a releváns forgalom ezrelékében adják meg a bírság alapösszegét. Az eljáró versenytanács a bírságok összegének megállapítása során figyelembe veszi a Tpv. 78. § (1) bekezdésében meghatározott 10 %-os törvényi maximumot.

219. A határozat elleni jogorvoslati jogot a Tpv. 82. § (3) bekezdése biztosítja.

220. A GVH hatásköre a Tpv. 45. §-án, illetékessége a Tpv. 46. §-án alapul.

221. A bírságot a határozat kézhezvételétől számított harminc napon belül kell megfizetni, függetlenül attól, hogy a határozattal szemben keresetet terjesztenek-e elő. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 110. § (1) bekezdése a) pontja szerint a keresetlevél benyújtásának a döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya, az ügyfél azonban a keresetlevélben a

döntés végrehajtásának felfüggesztését kérheti. A végrehajtást a kérelem elbírálásáig a GVH Versenytanácsa nem fogantatosíthatja.

222. A Ket. 138. § (1) bekezdése szerint a pénzfizetési kötelezettségének határidőre eleget nem tevő késedelmi pótlékot köteles fizetni. A (3) bekezdés szerint a késedelmi pótlék mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. Ennek ellentételezéseként a Tpv. 83. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha az eljáró versenytanács határozata jogszabályt sértett és ennek következtében az ügyfélnek igénye keletkezik a bírság visszatérítésére, a visszatérítendő összeg után a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeres összegének megfelelő kamatot is meg kell téríteni.

Budapest, 2007. december 11.